

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Učiteljice, na delo za narod!

Po širni Avstriji se vrše slavnosti v proslavo šestdesetletnega vladarskega jubileja našega cesarja, in vsi narodi in stanovi tekmujejo med seboj, da dostojno in vladarjevi želji primerno praznujejo ta redki dogodek.

Cesar želi samo takih jubilejskih darov, ki služijo v blagor in korist njegovih podanikov. Dar, ki bi imel namen širiti prosveto med narodom in s tem skrbeti za njegov duševni blagor, bi bil pač ideal zaželjenega daru. Tak dar naj poklonijo učiteljice narodu za vladarjev jubilej!

Za širjenje ljudske izomike skrbi pri nas visokošolska mladina, ki je ustanovila društvo „Prosveto“, čigar namen je ustanavljanje ljudskih knjižnic in čitalnic po deželi. Knjižnice se ustanavljajo iz doposlanih denarnih prispevkov in iz darovanih knjig. Društvo ima že krasne uspehe, ker ga zavedni Slovenci radi podpirajo. Tudi učiteljice naj se udeležujejo dela za narodno prosveto!

V trajen spomin cesarjeve šestdesetletnice, nameravamo v vsakem okraju ustanoviti po eno ljudsko knjižnico. Učiteljice imamo mnogo knjig, ki so mrtvi zakladi za nas, prebrali smo jih in jih morebiti nikdar več ne bomo pogledale. Te knjige naj ožive, pošljimo jih med ljudstvo, kjer dobe mnogo hvaležnih čitateljev. Vsaka izmed nas naj da, kar more dati. Najbolj primerne so za ljudske knjižnice leposlovne knjige, n. pr. letnik „Zvona“, „Dom in Sveta“, povesti in romani ali zvezek pesmi. (Knjige brez vrednosti, n. pr. kak star koledar ali kaj podobnega, seveda nimajo smisla.) — Ljudstvo najraje sega po čitavi, ki mu nudi zabavo.

Vsaka učiteljica naj podari nekoliko knjig, stopi naj tudi k svojim kolegom in drugim rodoljubom s prošnjo, da kaj podare, prepričani smo, da dobi povsod odprte roke.

Nabrane knjige naj prinese seboj k okr. konferenciji, odkoder je bodo zastopnice društva slov. učiteljic skupaj poslale na „Prosveto“, ki jih bo izročila svojemu namenu. Že se bliža čas okrajnih konferenc, zato nemudoma na

delo, da nobena ne pride praznih rok! Prosimo, poprimite se dela z vso odločnostjo, da se uresniči lepa ideja. — Zastopnice okrajev pa prosimo še posebe, naj blage volje prevzemo odposiljatev knjig na naslov „Prosveta“, Mestni dom — Ljubljana. Troške jim društvo slov. učiteljic radovoljno povrne. Ž.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca maja: **K 87.931.36.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Definitivnost šolskih nadzornikov.*)

Pri tem vprašanju je predvsem važno, kak namen ima šolsko nadzovanje. Dejstvo je, da je nadzorništvo dandanes državni institut, ki ima paziti na to, da delujejo učne osebe v smislu šolskih zakonov, kar je v naših razmerah isto kakor: v smislu zahtev v državni upravi odločujočih činiteljev. V drugi vrsti šole ima paziti tudi na uspehe šolstva, pa tudi to ne na uspešen način, ker učiteljevega delovanja ni mogoče presoditi na dosedanji način, v kolikor ga vestni nadzorniki sami ne izpreminjajo, čisto proti volji onih odločujočih činiteljev. Avstrijski ljudskošolski nadzornik (srednješolski tudi!) zadovoljuje navzgor le takrat, če zna biti dober policaj.

Dokler bodo razmere take, se ne moremo postaviti na nobeno stališče v vprašanju defi-

*) Glej „U. T.“ z dne 29. maja t. l.

nitivnosti nadzornikov, ker moramo sploh kar najodločnejše protestirati proti takemu „nadziranju“ od strani činitelja, ki z a š o l s t v o sploh nič ne plača, ki niti učiteljic ne dotira po potrebi, niti ne skrbi za naraščaj narodnega učiteljstva z ustanovitvami novih učiteljic. Še več! Državna uprava hoče nadzirati učiteljstvo, ki se mora od njega pustiti poučevati; naravno je, da izhaja želja po višji izobrazbi iz učiteljskih vrst samih, toda da ni izšla iz možgan nadzorujoče vlade, to je dokaz, da je tako nadzovanje nezmislno. Kdo je že kdaj videl kako cokljo, ki bi imela vajeti v rokah? V življenju še nihče, a v našem šolstvu jo vidi vsak, ki se le po strani ozre nanje. Ta c. kr. coklja je sedaj sklenila sredi ravne ceste voz ustaviti, le toliko naj se premika, da ne segnaje; hotela je sicer dovoliti, da se voz vsaj do klančka malo hitreje pomakne — peti letnik učiteljic so hoteli — a ker se premika prav pred vozom neka procesija, tudi to ni bilo mogoče, ker bi bili verniki moteni v svojem bogoljubnem in državljubnem dejanju in n e h a n j u. *)

Pa pustimo te neljube misli, saj ni povsod tako črno. Imamo namreč v Avstriji tudi nadzornike, ki so celi možje, značaji, ki znajo tudi za takih razmer delovati šolstvu, učiteljstvu in ljudstvu v prid. Tudi Slovenci nimamo samih Končnikov in Dreflakov.

Napredek izhaja odspodaj, ne gre odzgoraj navzdol. Pravi učitelj eksperimentira vse življenje, zakaj kakor povsod, tako tudi v šolstvu ni mogoče govoriti o vzornem učitelju, ki bi se imeli po njem vsi drugi ravnati. Kakovost učitelja določa le njegova izobrazba, ki ima biti vsestranska, kakor je vsestransko življenje, ki zanje pripravlja svoje učence, in — značajnost, ki pa tudi ni nič prirojenega, ampak le posledica prave vsestranske izobrazbe. Izpolnjevanje dolžnosti ne pomeni zanj samo biti v določenem času v šoli in tam izlepa in izgrda vtepati predpisano tvarino v „odprte in zabite“ glave „paglavcev“ ali, kakor se po vojaškem načinu

*) „Država“ pomeni prvotno „posest“, to kar držim.

semtertja tudi še sliši, „materiala“ — ampak izpopolnjevanje se vse življenje, iskati pota, po katerih najlažje doseže svoj smoter: v zgojiti učence, razviti njih zmožnosti, da bodo ne toliko „dobri državljani“, kakor srečni ljudje.

Če ima biti učitelj tak, nam je takoj jasno, da država v njegovi šoli nima ničesar n a d z o r o v a t i. Pač pa ima pomagati učitelju pri njegovem izpopolnjevanju.

Ne zato da ne bo šola v vsaki vasi drugačna, uniformiranje šolstva je velik nezmisl, ampak zato, da se učitelji medsebojno podpirajo, zato se imajo shajati k posvetovanjem v ožjih in širših organizacijah. Te organizacije podpirati gmotno in moralno, to je lepa naloga države, ki ji je na misli blagor naraščajca. S tem in z zadostno predizobrazbo učiteljskih kandidatov bo dosegla, da bo šolstvo vedno na vrhuncu dobe, in bo povsod dobro, tudi ne bo velikega razločka med posameznimi šolami in šolstvu posameznih okrajev: imela bo tudi „uniformirano“ šolstvo, uniformirano po jedru, ne samo po obleki kakor danes.

Za nadzornika v takem šolstvu ni drugega mesta, nego da vodi dotična posvetovanja, da skrbi za red v administrativnih stvareh, da izvršuje kot načelnik nekakega odbora organizacije sklepe te organizacije itd. Administrativne stvari so tudi prav košljiva stvar, nikakor ne bi hotel, da bi jih opravljal kak šolstvu nevesel uradnik, ker so s šolstvom v organski zvezi; tembolj, ker bi želel, da bi že uvedli šolsko statistiko tudi s šolskega, vzgojevalnega stališča: u s p e h i š o l e, ne kako znajo otroci odgovarjati v formuliranih stavkih, ampak kako so se razvijali v celotni šolski dobi in kaj so desegli v poznejšem življenju. Vsaj za izredno zapuščene otroke bi bilo treba take statistike.

Tak šolski načelnik (nadzornik bi se seveda ne mogel imenovati) bi mogel biti edinole voljen od svojega učiteljstva. Bil bi prvi med enakimi, kakor ima biti nadučitelj. Pa tudi enako plačan, le časten naslov je to. Kakor si predstavljam to službo, bi imel dovolj opravila, tako da bi ne mogel obenem poučevati.

LISTEK.

Ustanovitev domobranstva.

Način Napoleonovega vojskovanja začetkom minolega stoletja je zahteval ogromnih človeških žrtev in vse države, ki so se morale bojevati s francoskimi četami, so se potrudile, kar le možno, da izkoristijo do skrajnosti človeški material. Posledica tega napora je bila ustanovitev domobrantskih čet. V Avstriji je bil izdan cesarski patent z dne 9. junija 1808, s katerim se zapoveduje ustanovljenje deželne brambe. Te določbe so skoraj neznane, v primeri z današnjo organizacijo domobranstva, pa zgodovinsko važne in zanimive. Mislim torej, da ustrežem marsikomu, ako priobčim glavne točke omenjenega cesarskega patenta, ki leži pred menoj tiskan v nemškem, slovenskem in laškem jeziku ter naslovljen na deželno vladu v Gorici. Po besedilu slovenskega prevoda bi se smelo soditi, da ga je napravil Vodnik.

Deželna bramba se sestavlja iz batalijonov in kompanij ter so ji podvrženi vsi moški od 18. do 45. leta, ki v vojaških polah niso označeni s posebnim zakonom za vojsko, za vojaške voznike ali nosače; izvzeti so duhovni, plemenitaši, javni uradniki, honorijoni, oni meščani, umetniki, rokodelci in kmetje, ki jih izključuje že zakon od vojaške službe.

Vsi za vojaštvo, vožnjo ali nosače sposobni moški, ki še niso dodeljeni rezervnim batalijonom, se morajo, ne glede na njih število, izvežbati v orožju pri deželnih batalijonih ter dobe izkaznico, da so namenjeni za reservo.

Število za deželno brambo klasificiranih mož se za sedaj omeja na ono število, ki ga določijo okrožne oblasti. Tem možem se vroči izkaznico, za kateri domobrantski batalijon so določeni. Ker zaradi omejenega števila ne morejo vsi za orožje sposobni možje biti uvrščeni v deželne batalijone, se bodo ti srečali, koga se uvrsti.

Pri žrebanju mora biti navzoč komisar nabornega okraja, zastopnik okrožne oblasti, dotični župnik in občinski načelnik. Kdor je

izžreban, lahko postavi namestnika iz istega razreda, pa le pred začetkom žrebanja in z vednostjo naborne oblasti. Temu namestovanju je glavni namen, pridobiti za deželno brambo doslužene kapitulante in druge sposobne moči.

Zdravniška preiskava se za moštvo deželnih batalijonov ne predpisuje, vendar se pa ne smejo sprejeti osebe, ki imajo očitne telesne pogoške.

Oblasti morajo takoj po dovršenem žrebanju, napraviti imenik mož, vzetih k deželni batalijonu, ter imenik ostalih sposobnih neizžrebanih, in oba imenika doposlati okrožni oblasti.

Vsak okraj se razdeli na več batalijonov, ki se imenujejo po dotičnem okraju. Vsak batalijon naj ima 800 do 1200 mož, zapoveduje mu štabni oficir. Batalijoni se dele po številu moštva v 4, 6, kvečemu v 8 kompanij pod poveljstvom stotnikov. Kompanije so razdeljene v 4 ali 6 vodov, vsak vod pa v toliko korporalstev, kolikor župnij ali občin je uvrščenih v njega. Vodom so zapovedniki subalterni častniki in korporalstvom pa podčastniki.

Ako se vpokojeni častniki sprejemajo v službo deželne brambe, jim pritiče prosto stanovanje in kurjava na stroške stanovanjskega zaloga. Na službenem potovanju imajo oficirji pravico na prisego. Zapovednike batalijonov imenuje cesar na predlog civilnih in vojaških pooblaščenec. Zapovednike stotinj in druge oficirje imenuje poseben pooblaščenec na predlog okrožnega glavarja in vojaškega komisarja. Imenovanja podčastnikov predlagajo gospodarstva in zapovedniki stotnij okrožnemu glavarju in vojaškemu komisarju.

Vežba se vsako nedeljo in praznik po eno do dve uri, navadno po dovršeni službi božji, v župnijah ali korporalstvih pod nadzorovanjem nadčastnikov in podčastnikov. Ako je več občin blizu skupaj, se združijo za vežbanje. Vsak mesec enkrat se pozove po en vod, ako v dotičnem okraju ni močnejših oddelkov, da ga uri oficir. Zbirališče se mora tako določiti, da nima nobeden mož več nego tri ure hoda. Reservisti lahko prisostvujejo vežbam in se jih more po potrebi rabiti kakor izvežbovalce. Za red na vežbanju morajo skrbeti občinski

Ker pa ima vsak šolnik ostati v svojem elementu, v šoli, je s tem dano, da bi ne mogel biti voljen na daljšo dobo. Ker ima učitelj z učenci prestopati od prvega do najvišjega razreda, bi volilo učiteljstvo načelnike svojih ožjih in širših organizacij vsako leto izmed onih svojih tovarišev, ki poučujejo baš v najvišjem razredu. Učiteljice imajo biti v vsem s svojimi tovariši enakopravne, torej bi bile prav tako tudi lahko voljene za načelnice in nadučiteljice.

Kakor sem se prej z veseljem obrnil od neljubih misli k veselejšim, prav tako neprijetno mi je zdaj, ko se moram vrniti iz upolne bodočnosti v realno sedanost. Saj še tako poreče marsikateri čitatelj, da ni umestno govoriti o idealih. Takim rečem le eno: hoteti je treba.

Saj ni več mnogo črnogledih obupancev. Vsi čutimo, da se bliža v šolstvu popolen preobrat, ki ga ne bodo zadržali niti diplomatični zastopniki Rima, niti fanatizirani napadaleci vseučilišč. Mi pa ga lahko — p o s p e š i m o.

Dokler pa bo vlada samovoljno nastavljal nadzornike, je prav vseeno za šolstvo, če so definitivni ali ne, zakaj prav tako, kakor je v provizoričnosti upanje, da bo odšel slab nadzornik, tako je v nji obsežen za nas tudi strah, da lahko vlada odstrani dobrega, a sebi neljubega nadzornika. Zato ne more napredno učiteljstvo na to vprašanje dati nikakega odgovora.

Z. B.

Pedagoške črtice.

Spisal Janko Polák.

IV.

Nedelskega popoldne sva sedela z dedom v senci pred ulnjakom. Oblački dima, ki jih je izvajal ded pipi, jaz pa cigareti, so pluli kakor lepe misli pod nebo.

Govorila sva o čebelah, se čudila sličicam na panjih in preračunavala bogastvo, ki ga hrani ulnjak, podoba žive hranilnice. Ko sva se naveličala tega, sva jela ogledovati sadno drevje, pod katerega bogastvom se je šibila sleherni veja. In bogastva sva bila vesela oba. Zakaj, obetalo nama je obilno zlahtnega sadu, hladilne pijače in marsikatero svetlo krono. Še večje bogastvo pa je nama obetalo žitno polje, ki je valovilo kakor morje, kadar dahne nanj poljub rahlega vetra. V daljavi pa je šumel gozd čarobno pripovedko o silnem bogastvu, ki ga hrani vsakemu, kdorkoli ravna z njim razumno.

In govorila sva in računala. Misel je rodila misel, in sestavila sva računico, ki bi je bil vesel vsak ljudskošolski učitelj. V nji ni bilo ne tisočev ne milijonov. V nji so bili samo skromni izneski, s kakršnimi računi naš narod vsak dan. Ogibala sva se vseh preumetnih spletk in se premikala v najpreprostejših oblikah. Vanjo nisva pisala brezmiselnih čistih števil. Vsako število je dobilo svoje ime. Škoda, da sva jo sestavila samo v mislih. Da sva jo sestavila črno na belem, bi bila midva prva, ki sva razoralo ledino z ozirom na uporabno ustno računanje v ljudski šoli. Saj uporabno ustno računi ogromna večina našega naroda vsak dan. Da računi tako slabo, tiči vzrok v njegovi naobrazbi. Ogromna večina našega naroda pa se naobrazuje samo v ljudski šoli. Ali pa je krivo temu njeno učiteljstvo? — Ne! .. Temu so krive ponajveč računice.

načelniki. Zapovednik batalijona in stotniki nadzorujejo v svojem okraju vežbe in morajo poedine postaje večkrat inšpicirati.

Batalijoni deželne brambe dobe puške in bajonete iz cesarske zaloge, hranijo pa se v občini pod odgovornostjo župana. Stroške za njih vzdrževanje in popravilo nosijo naborne občine. Vsak domobranec si mora preskrbeti sam torbo za 30 do 40 patron in vrečo za kruh. Podčastnikom je dovoljeno nositi sabljo in palico, morajo si pa oboje sami nabaviti.

K brambovskim batalijonom pristopivši oficirji stalne vojske obdržijo svojo uniformo; civilnega stanu pa nosijo na Goriškem zelenosive hlače, temnozeleno suknje s svetlomodrim ovratnikom in ošivi, rumene gumbe in okrogle klobuke. Moštvo nosi lastno obleko, na klobuku kokardo v deželnih barvah, svetlomoder ovratnik in enake našive.

Ustanove se tudi lahko posebne stotnije strelcev, ki se jih izvežba za predstražno vojsko. Ako je deželna meja v nevarnosti, se skličejo batalijoni, se jih zapriše za zastavo in stavi pod poveljstvo upovedujočega generala.

Edinost.

V nas Kranjcih je z ozirom na računice mnogo boljše nego drugod. Zakaj računice Črnivčeve bi bile zlata vredne, da imajo dostavek z ozirom na uporabno ustno računanje, in sicer v tonu, kakor računa ogromna večina našega naroda. V ravnokar omenjenih računicah je nekaj takega. A to je premalo. Ognimo se števil kot takih in računimo samo z imenovanimi števili. Saj le tako računimo v življenju. Številce onih, ki računijo tudi v življenju tuintam s števili kot takimi, je tako neznan, da ljudska šola ne sme grešiti tem na ljubo. A tudi ti zasledujejo vsikdar nekaj imenovanega, pa naj ima to že tako ali pa tako ime. Vse računanje je pač končno uporabno ustno računanje z ozirom na kulturno življenje. Škoda, da to sestavljale računic tuintam tako radi pozabijo.

Zvonec, bič in rog so naju vzdramili iz zamišljenosti. Ponosno kakor kralj je gnal vaški pastir živino na pašo.

Najine misli pa so se oklenile živine in vsega, karkoli je z njo v dotiki. Čudom pa sem se čudil dedovi biologiji. Pa on mi ni vedel pripovedovati biološko samo o živalih, temveč tudi o rastlinah. Odkritosrčno povem, da sem tuintam pordel. Ali sem bil zadrege sam kriv? — Ne! .. Zakrivili so jo oni, ki so me vodili po tujini, da sem zrl s strahom na vse krvoločne zveri, mogočne ptice in širokolistne palme in pozabil ob njih najpreprostejše domače živali, ptice in rastline. Ej, težko je iti med narod in učiti onemu, ki bi bil v tujini morda virtouz v vsakem oziru, a je doma siromak in to tako z ozirom na korist, kakor tudi z ozirom na škodo živali, ptic in rastlin domovinskih. Da bi hoteli merodajni krogi pomniti to, bi bilo v nas kmalu drugače.

Če hočejo merodajni krogi, da bomo učili narod uspešno, naj ga nam temeljito pokažejo. Učijo naj nas spoznavati domovino, njen narod in njene potrebe. In hvaležni jim bomo mi in narod ter domovina. Dokler pa nas bodo vodili samo po tujini, bomo tuji med domačini. Da kot taki ne bomo imeli izlepa povoljnih uspehov, ni težko uganiti.

V daljavi se je začulo otlo bobnenje. Zamislila sva se tako, da nisva opazila nevihte, ki se je bližala. Čebelice so se vračale urno domov. Midva pa sva stopila v ulnjak. Zakaj debele deževne kaplje so jele padati izpod neba. Veter se je završal, blisk se je užgal za bliskom in bobnelo je, kot bi se podiral svet.

Deževalo je, deževalo ..

Midva pa sva opazovala moč prirodnih sil s strahom. Saj one lahko uničijo v trenutku vse. In ravno tem prirodnim silam bi morali posvetiti v ljudskih šolah vso pozornost. Ni dovolj, da vzemo za vzrok prirodnih sil, treba je nam tudi vedeti, kako se jim uspešno branimo in kje se proti njim lahko zavarujemo, da dobimo pomoč, če nam uničijo dom, živež in živino. To bodi prirodoslovje ljudske šole. Le ne preveč žic in mreže! Zakaj ob teh onemore otroški duh tako hitro, kakor onemore v mreži ribica, če jo potegnemo iz vode. Vse iz življenja za življenje! In nikdar ne obilice, temveč vsekar obilo.

Nevihta je ponehala. Vstala sva in se napotila v hišo.

„Resk! ..“

Zadel sem ob žebliček.

Ded se je zasmeljal na ves glas in mi del, da bi se to njegovim platnenim hlačam ne pripetilo tako izlepa.

Ob kupici rujnega vinca so naju zapletle moje raztrgane hlače v razgovor, iz katerega sem posnel prav lahko, česa si želi naš narod iz zgodovine, zemljepisja in ročnosti.

Kaj mar našemu narodu letnic! .. Narod hoče zvedeti, kaj, kako in zakaj. Kulturne strani zgodovine hoče naš narod. In najbolj ga zanimajo domači junaki, ki so že pozabljeni ali pa še kvečjemu strašijo tuintam v obliki medlih pripovedk in pravljic. Z ozirom na vse to čaka pridnega delavca obilica dela. Tudi zemljepisja si ne želi naš narod v naštevnanju mej in števil. Naš narod si želi zemljepisja v obliki kulturnih obrisov. Dajmo mu jih! Zakaj s tem mu bomo pokazali, da domovina ni tako ubožna, kakor se nam dozdeva. Dokazali mu bomo, da je domovina bogatejša nego marsikak del tujine, ki o nji lažejo brezvestni agentje, da se po njih cedi blagost. Da, cedi se, a ne blagost, temveč beda.

Kar se pa tiče ročnosti, sem zvedel od deda to-le: „Nobenih slik ne gledam rajši nego one v kotu za mizo in pa one na panjih. Zakaj one me spominjajo mladosti, ko sem še letal kot bosopetnik po vasi, in one me spo-

minjajo tudi let, ko smo se zbirali sredi vasi in peli pesmi v tiho, poletno noč. Najrajši nosim domačo obleko iz domačega blaga in v domačem kroju narejeno ter najrajši se spominjam časov, ko nas je naš stari učitelj učil snage in lepega vedenja!“ —

Menim, da k temu ni treba komentarja. Pedagoško naobražen učitelj me bo umel. In samo tem pišem svoje pedagoške črtice.

Slučaji proti šesti zapovedi.

Lansko leto sem poročal v „Učiteljskem Tovarišu“ o nekaterih temnih straneh domačega kroga s posebnim ozirom na šolsko higieno. Spis je zbudil pri pametnih ljudeh precej opravičene pozornosti, pri nerazsodnih občanih pa je bil vladošlo agitacijsko sredstvo proti moji osebi.

Tudi letos sem zadel z neko preiskavo v sršenovo gnezdo. Nisem mislil o nji poročati, ker zadeva pravzaprav ne sodi v javnost, a moram, ker se razširjajo po zaslugi gotovih, meni sovražnih krogov po občini in tudi preko njenih mej o preiskavi — gorostasne nesrečnice.

Nekega dne sta prišla v šolo deček in deklica pol ure prepozno. Dognal sem, da sta bila v gozdu in spolno občevala, v kolikor se more o takih grehah govoriti pri devetletnih otrokih. Izdala sta mi še druge.

Zatožene sem na štiri oči izpraševal, kako in kaj, in sicer delikatno, kolikor je bilo mogoče, da pozvem resnico. In zvedel sem stvari, da sem strmel.

Moja misel je bila predložiti preiskana fakta lokalni učiteljski konferenci v pretres in nato tajno opozoriti posamezne starše prizadetih otrok na eventualne pregreške.

Slepa ljubezen nekaterih roditeljev pa mi je takorekoč prekrizala načrte, napravljene iz najčistejšega človekoljubja.

Par mater je s silo pozvedelo od svojih otrok, o čem sem jih izpraševal v šoli. „Ubijem te, če si res tako delal, raztržem te! Pri-sežem, da moj otrok ni tak!“ itd. se je glasilo po hišah.

Kratkovidne matere so dosegle svoj namen — otroci so vse utajili. In šle so s svojimi angelčki k predsedništvu krajnega šolskega sveta, da se pritožijo proti pohujševalcu mladine. Tam so jih ljubeznivo sprejeli: župan je dal na razpolago občinsko pisarno, predsednik pa je v pričlo vseh prizadetih staršev, ozir. otrok zasliseval posamezne slučaje. Pozvedovalo se pa ni toliko „Kaj si storil“, ampak „Kaj te je vprašal učitelj?“

Sporočil sem vso stvar e. kr. okrajnemu šolskemu svetu, in prišel je g. e. kr. okrajni šolski nadzornik, da preišče slučaje. Čisto umljivo je, da mu terorizirani otroci niso priznali tudi enega pregreška.

Zdaj pa nekoliko nasvetov:

I.) Slučajev kontra šesti zapovedi če le moreš, ne preiskuj, kakor jih najbrže nikdar več tudi jaz ne bom.

II.) Če si pa praktičen idealist in ti žilica ne da miru, pa ne izprašuj nikdar sam, temveč imej v bližini tovariša ali kako drugo zanesljivo osebo, tako da je ne bo opazil prizadeti otrok. Vsa stavljena vprašanja od tvoje strani in otrokovi odgovori, oziroma izpovedbe naj se takoj napišejo. Le tako boš mogel uspešno zagovarjati svoj postopek, in če ti bo delala neznanke preglatvice slepa ljubezen slepih staršev.

Silvester.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Vesti iz Istre.

V odgovor na dopis, priobčen pod tem naslovom v 23. šte. „Učit. Tov.“ naznanjam, da sem dobil 7. t. m. ob 4^{1/2}. popoldne sledečo brzojavko: „Minister brzojavlja, šolska postava potrjena. — Mandić.“ S tem mislim, da je podan odgovor na prvi oddelek dopisa.

Kar je zaradi odgovora na drugi oddelek, kjer dopisnik vpraša: „Kaj pa mi? Ali jih ne bomo posnemali!“ je pokazal dopisnik, da se že več kot eno leto ni udeležil nobenega zborovanja našega društva in da se ni zanimal za društveno zborovanje niti toliko, da bi vprašal kakega tovariša, kaj se je razpravljalo pri društvenih zborovanjih. Nadejam se in sodim po njegovih besedah, da prihodnjih

zborovanj ne bo zamujal in videl bo, da nam ni potreba v tem oziru posnemati italijanskih kolegov. Toliko v naznanilo za sedaj. Na snidenje pri prihodnjem zborovanju!

A. Urbančič.

predsednik „Slov. učit. društva“.

Ljudske šole v Novem Jorku.

Novi Jork, 20. maja 1908.

Evropejec, ki je prebil dlje časa v Združenih državah severne Amerike ter imel priložnost spoznati temeljito uredbo države, mora priznati, da je doživel veliko razčaranje. Res je: marsikateremu popotniku, ki obišče Ameriko samo zaradi zabave, se dozdeva marsikatera stvar, ki jo ondi vidi, ako ne zlata, tako vsaj vredna občudovanja, vendar potem, ko jo presodi temeljito, pa se pokaže, da je to le — iluzija. Namesto svobode, kakršno predstavlja Amerika v domišljiji, dobimo ondi neomejeno vsevlado denarja, da ne izvzamemo malone vse-mogoče korupcije, ki se je polastila celo stanu sodnikov in vsega sistema postavnega postopanja. Brezčutnost naroda je preobrazila splošno volilno pravico v mrtvo formulo; korupcija in nepoštenost vladata v vseh panogah javnega življenja in marsikateri župan ali občinski svetnik bi se ne odtegnil usodi župana iz San Fraciska — ki je bil obsojen pred nedavnim časom v štiriletno ječo — ko bi se samo dobil v mestu pravnik, ki bi se drznil vložiti tožbo.

Nad to ubožstvo javnega življenja se more povspeti samo ena reč, namreč ljudska šola. Zaradi sprejetega načela se peča država z vzgojo širokih mas naroda samo toliko, da se briga za vzdrževanje šol, ki bi imele nekakšno nalogo ljudskih in strokovnih šol; v poslednjem času pa se je jela brigati tudi za uredbo srednjih šol, ki so nekako slične našim nižjim srednjim šolam. Višje šole (Colleges in Universitets) so pa večinoma privatni zavodi, ki imajo pravico javnosti. Šole, ki se vzdržujejo na stroške občin, so dobro založene z vsem potrebnim; učitelji imajo lepe dohodke, in predstojniki občin ne štedijo ne s trudom niti s stroški, samo da napravijo iz njih vzgojevalne zavode prve vrste. Resnica: šolski zavodi so različni v raznih državah, splošno pa je uvedba šol povsod enaka. Posebne ljudske šole v Novem Jorku osnovane v največjem in najbolj bogatem mestu države, ne predstavljajo zgolj le nekaj ideal ameriških ljudskih šol, marveč nam obenem dajo zmožnost, da spoznamo, za koliko se kosmopolitiški značaj obljudenja ozira na vprašanje vzgoje ljudi.

Meščanske šole v Novem Jorku so naslednje: I. „Public Schools“ (ljudske in strokovne šole), II. „High Schools“ (nižje gimnazije in realke), III. „Evening Schools“ (večerne šole).

Prisilno šolsko obiskovanje, ki mora biti strogo izvršeno, povzroča, da je šolsko obiskovanje dovolj dobro; v poslednjem letu je namreč obiskovalo šolo 700.000 otrok.

„Public School“ je po svoji uredbi nekakšna naša ljudska šola, ki ima osem razredov, katere mora učenec (ozir. učenka) končati, ako hočejo priti v kak višji učni zavod. Da se sposobnim učencem omogoči prehod v srednje šole nekoliko poprej, se je izdala naredba, na podlagi katere zamore učenec, ki se dobro uči, kak razred preskočiti. Torej se dogaja, dasiravno ne preveč pogostoma, da učenec zapusti ljudsko šolo že po končanem 12 (namesto 14) letu svoje starosti. V nižjih razredih poučujejo učiteljice, v višjih pa učitelji. Pouk v šoli se opira v vsakem oziru na najnovejšo nazore in napreduje z duhom časa. Podobno kakor v naših ljudskih in strokovnih šolah se deli ondi pouk o raznih panogah znanosti, močno pa se jemlje ozir na to, da pridobi učenec potrebno spretnost v izražanju svojih misli. V to svrhu so uvedene v nižjih razredih posebne ure, odločene za vaje v govoru in razgovoru. Mladi državljani se seznanja dovolj zgodaj s poglobitvimi osnovami državnih zakonov, s katerimi se mora seznaniti, da ima, ko zavzame vboodoče kakšno stališče, svoje jasne nazore, kar se tiče sistema, uprave in administracije države. Navzlic veliki verski vnemi ameriškega prebivalstva se vendar veronauk ne poučuje v šolah; bržkone ga ni mesta na svetu, ki bi imelo toliko cerkvá raznih veroizpovedanj, kakor Novi Jork, a vendar država

Dalje v prilogi.

kot takšna ne priznava nobenih sekt. Otroci se uče veronauka v takimenovanih nedeljskih šolah, ki se nahajajo v zvezi s cerkvami ter so vzdrževane na stroške občine. Vzgoja ameriške mladine se vendar dokaj razlikuje od vzgoje mladine st. rega sveta ter se opira na skrupulatno gojitev fiziške izobrazbe. V to svrhu služi ne le zgolj pouk telovadbe, ki je močno razvit, marveč tudi pouk spretnosti (the work shop). Učenju telovadbe dajejo velik pomen svečanostne predstave pred občinstvom. Slednjega pol leta se vrše javna tekmovanja vseh šol, in ničesar ne izpodbuja tako ameriške mladine kakor to, da se more udeležiti skupnih javnih vaj, in pa to, da jih spuste v vrsto telovadnih tekmovanj. K poglavitnim tekmovanjem pripadajo dirka, skakanje in metanje težkih usnjatih krogel, napolnjenih od znotraj s svinčcem (shot). Od strani občinstva je zanimanje za te vaje jako veliko; časopisi kaj široko pišejo o tem, in mladina dobiva v nagrado zlate srebrne in bronaste medaljone...

Še važnejše morda nego pouk telovadbe je pouk v spretnosti. Ta pouk pridobi mladini neke vrste spretnost, ki ji zamore v vsakem slučaju prinesiti dobiček. V velikih delavnicah, nahajajočih se v šolskih stavbah, se uči mladina tudi raznih rokodelstev.

Poučujejo v takšnih šolah pa nalašč v ta namen izkušani učitelji. Gradivo vsake vrste ima zmerom na razpolago; torej tudi vidimo, kako mladina tukaj reže, seka, skobla ter opravlja razne opravke itd. Šola daje učencem gradivo ne le zgolj za delo v delavnicah, marveč jim daje brezplačno tudi vsa učna sredstva, kakor: knjige, zvezke, pisalne potrebščine, brez ozira na to, ali ima otrok ubožne ali bogate starše. Lahko si je predstaviti, kako velike vsote troši mesto vsakoletno samo za ta učna sredstva pri tako velikem obiskovanju ljudskih šol v Novem Jorku! Slično kakor za otroke ne šteti mesto tudi s stroški za učitelje ter jih bogato nagraja. Učitelji ljudskih šol, ki jim prebivalci zaupajo vzgojo mladine in ki zavzemajo v državi stališče polno odgovornosti, so gmotno povsem preskrbljeni in se morejo posvetiti popolnoma in izključno svojem poklicu. Kandidat, ki hoče napraviti izkušnjo za učitelja, se mora izkazati z izpričevalom, da je dovršil kurs (tečaj) Colleque, ki deli nekoliko višjo izobrazbo nego naše višje srednje šole. Po dovrstitvi tega tečaja dobi kandidat prvo akademsko stopnjo: Bachelor of Arts; razen tega mora napraviti izkušnjo iz tečaja pedagogike.

Učitelj ljudske šole ne ostane predolgo na stopnji začasnega učitelja in brž ko napravi izkušnjo, ga imenujejo za pravega učitelja; takrat potem dobiva 900 dolarjev (okrog 4500 K) letne plače. Čez leta pa se mu ti dohodki še znatno izboljšajo. Kakor n. pr. pri nas ne dobi nikdar opozicije zahteva zastran izboljšanja armade, tako tudi v Ameriki zahteva po dobrih šolah nikjer ne naleti na odpor, ko bi bila tudi izvršba jako dragocena. Mnogoča prišlecev v novojorško pristanišče, ki znaša na leto celo milijon duš, prinaša v ameriška velika mesta osebe, ki ne znajo državnega jezika. Da torej dvigne stopnjo olike teh ljudi, ki so še večinoma analfabeti, da jih seznanji z jezikom in naredbami nove domovine, je potrebno, da je reprezentacija Novega Jorka osnovala številne šole, v katerih se prihajajoči iz starega sveta uče državnega jezika. Tudi v teh šolah, odprtih od 8. do 10. ure zvečer, so na razpolago vsakovrstna učna sredstva, in angleški učitelji in učiteljice imajo ob času učenja, uravnava-nega po metodi Berlita, tako raznovrstno in mnogojezično poslušalstvo, kakor se je to godilo nekoč pri zgradbi babilonskega stolpa. Italijani, Nemci in Židje iz Rusije, zlasti pa resno pred se zroči Kitajci — vsi poslušajo pozorno učitelja, ki je med to mešanico prisiljen pojasnovati svojo govorico z raznimi gestami. Kakšna dobroti so te šole za ubožne prišlece, to je moči razumeti samo takrat, ko je človek videl vneto teh ljudi, za učenje in živahno radost, ki izvira iz tega, da vsaj peščica teh ljudi razume del razlagane vede. Mesto se briga ne le zgolj za one, ki prihajajo, marveč tudi za lastno prebivalstvo, ki v svoji mladosti ni imelo prilike obiskovati šol: „Public“ ali „High School“. V vsaki delavnici je nekoliko narodnih in srednjih šol, ki so odprte zvečer od 8. do 10. ure; v njih se poučujejo učenci brezplačno. Šole so torej dobro založene in obsegajo oddelke, ki odgovarjajo našim trgovskim ali obrtnim šolam. Kdor je dovršil takšno šolo,

dobi izpričevalo ali diplom, ki ima enak pomen kakor dovršitev pravilno obiskovane vsakdanje šole.

Posneme vredni napredek v ljudskem šolstvu pa se pojavlja tudi na vsakem koraku v snovanju poletnih šol. Le malo mladine je, ki ji je mogoče prebiti počitnice zunaj mesta; večina izmed nje mora ostati v Novem Jorku. Mladina se zabava torej po cele dneve na ulicah, kjer starši niso zmožni nadzorovati otrok zaradi različnih opravkov. Da se pride temu v okom, je mesto osnovalo takimenovane poletne šole. Pod vodstvom učiteljev zahaja mladina na izlete v mestno okolico ali se zbira na dvorišču pod streho šolskega poslojpa. Tu se vrše zabave, učitelji razlagajo zgodovino, slovnost ali fiziko; mladina se ukvarja takisto z učenjem, spretnostmi. Dete, zavarovano na ta način pred vsemi slučajji, preživi veselo in s pridom poletne dneve ter ostane neprestano pod varstvom svojih učiteljev.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kamniški okraj ima svoje zborovanje dne 25. t. m. v Domžalah. Ob tej priliki bo tudi pevska vaja za mašo ter poznejše petje ob slavnostnem okrajnem učit. zborovanju. Tov. pevke in pevci naj prineso s seboj oba dela Mohorjeve pesmarice in, če imajo, tudi glasove k Hubadovim narodnim pesmim. Drugo oskrbi pevovodja. Zborovanje je zjutraj ob 1/2 10. Takoj za tem je pevska vaja.

Slov. učit. društvo za kočevski okraj je, kakor smo že poročali, zborovalo 14. pret. mes. v Ribnici. Društveni podpredsednik tov. Stefančič pove v svojem nagovoru žalostni vzrok, zakaj je njemu pripadla dolžnost, sklicati in voditi občni zbor. V toplih in jedrnatih besedah se spominja umrlega večletnega občnega priljubljenega društvenega predsednika Fr. Gregorača. Društveniki se v znak sožalja in v počaščenje njegovega spomina dvignejo s sedežev. Nato izreče zahvalo mnogobrojnim udeležencem pogreba, osobito ribniškim in sodraskim naprednjakom ter tov. St. Tomšiču na tako pretresljivem nagrobnem govoru. Omenja tudi smrt nauč. St. Primožiča ter odkrito prizna zasluge, ki si jih je pokojnik pridobil pri rojstvu sedaj vilo dobro uspevajočih organizacijskih društev naprednega učiteljstva. Zakliče i njemu: Bodi mu zemljica lahka! Potem nadaljuje: Lepo število navzočih me navdaja z veseljem. Vendar me prešinja neprijeten čut, ker mi oko pogreša tega in onega (to in ono). Konstatujem, da so — kakor v drugih okrajih — tudi pri nas taki, ki le v senci in zatišju čakajo, da bodo kdaj sedli k polni skledi, a hrano vanjo n. j. prinašajo drugi v potu svojega obraza. Ako je to pa tudi značajno, o tem menda nimajo časa premišljati. So nekaterniki — še bolj oni s krili — ki se ne zavedajo, da je naše društvo ena izmed mnogih sobic velike hiše, ki se morajo v nji pogosto shajati siromaki ter vedno glasneje klicati, da sliši vsa domovina njih težnje in gorje. Kdor ne trka, temu se ne odpre. Brezbrižniki so škodljivi društvu tudi s tem, da dostikrat svoje najbližje tovariše in tovarišice napravijo sebi enake. Kakor zdehanje je tudi brezbriznost nalezljiva. Tok časa zahteva, da je vsak učitelj član tega ali onega stanovskega društva. Dosti ljubši mi je „Slomškar“ — ako si ni iz golega egoizma nadel tega imena — nego tovariš, ki ni ne ptič ne miš.

K sklepu omenja govornik sprejetje volilnega načrta v odseku za volilno reformo ter tolaži društvence, rekoč: Upam, da naši kruhodajalci vendar ne bodo pustili, da bi se nas, ki smo vstopili v gmotno tako nesrečni, a za prosveto naroda eminentno važni stan, polastili občutki, kakršni morajo prešiniti obsojenca v pekel, kjer stoji — kakor opisuje Dante — nad usodnimi vrati napis: Vi vsi, ki vstopite, nehajte upati! — an —

Štajersko.

Okrajno učiteljsko društvo ormoško zboruje v nedeljo, 14. junija t. l., v ormoški okoliški šoli. Začetek točno ob 1/2 11. uri predpoldne.

Dnevni red: 1. Zapisnika. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Kratko poročilo o točkah 4. in 5. dnevnega reda letošnje uradne konference. O referatu a) poročila tov. Ant. Kosi, o referatu b) tov. Bosina. 4. Poročilo o glavnem zborovanju „Zveze“ v Celju, poročila tov. Rajšp. 5. Določitev, kateri društvnik zapade kazni v prid društvni blaginji. 6. Volitev delegatov na letošnjo veliko skupščino „Zaveze“ v Gorici. 7. Nasveti in predlogi.

K obilni udeležbi vabi vlijudno odbor. **Šmarsko-rogaško učit. društvo** zboruje dne 14. junija t. l. pri Sv. Križu na Slatini v šoli po naslednjem vzporedju: 1. Pozdrav. 2. Dopisi. 3. Šola in dom — predava tov. A. Pesek iz Narapelja. 4. Tajna kvalifikacija — predava tov. R. Košar od Sv. Bolfenka na Kogu. 5. Poročilo o „Zvezinem“ zborovanju. 6. Slučajnosti.

Tovariši in prijatelji šole dobrodošli!

Srednješolski vestnik.

**** Reforma zrelostnih izpitov na učiteljskih.** Tekom tega meseca izide naredba nauč. ministrstva glede važnih sprememb pri zrelostnih izpitih na učiteljskih. Novi izpraševalni red velja že za letošnje zrelostne izpite. Pismeni izpiti bodo vbodoče le iz pedagogike in učnega jezika. Tema za pedagogiko mora dati kandidatu priliko, da odgovori v samostojni obliki na eno vprašanje iz vzgoje-slovja — ali ukoslovja tako, da se iz odgovora spozna pridobljena stanovska izobrazba. Iz učnega jezika se predložijo kandidatu tri teme, iz katerih si v teku pol ure izbere eno. Za izdelovanje so določene štiri ure. V enem lokalu ne sme biti več kot 30 kandidatov. Naloga za praktične izpite se morajo vročiti kandidatu tri dni pred izpitom. Kdor ima v specialni metodiki obeh tečajih četrtega letnika red „povoljno“, je oproščen ustnega izpita iz tega predmeta. Šest dni pred ustnim izpitom morajo biti kandidati prosti šole. Iz tistih predmetov, v katerih je imel kandidat v zadnjih dveh letnikih vsaj red „povoljno“, odpade ustni izpit. Vsak kandidat pa mora delati ustni izpit iz zemljepisja in zgodovine ter še enega predmeta, ki si ga izmed dveh sam izbere. Pri izpiti se ne sme gledati na manj-vredne podrobnosti, na pamet naučena reprodukcija se mora zavreči ter se izpit sploh raztegne le na razumevanje stvarnega, da se pokaže kandidatova sposobnost za učiteljski stan. Zato se vrše izpiti v obliki „kolokvija“. Vprašanja pri ustnem izpitu se smejo dati kandidatu tudi pismeno ter se mu dovoli kratek čas za premišljevanje. Redi iz kmetijstva, pisanja, risanja, godbe, telovadbe in ženskih ročnih del se vzamejo iz semestralnih redov dveh zadnjih letnikov. Privatisti in eksternisti se izprašujejo iz vseh predmetov, pismeno tudi iz matematike. Kandidati ali kandidatice, ki imajo maturo srednje šole ali dekliskega liceja, se ne izprašujejo iz predmetov, ki so se jih učili na omenjenih zavodih, pač pa iz šolske higijene. Predložiti pa morajo izpričevalo treh višjih razredov.

**** Moderni pedagog** je ravnatelj novo-meške gimnazije. To dokazuje ta-le ferman: „Es sind Fälle vorgekommen, daß Gymnasial-schüler Zeitschriften, welche die sittlich-religiöse Erziehung der Schüler bedrohen und auf die Charakterbildung einen höchst nachteiligen Einfluß haben, nicht bloß zu Hause gelesen, sondern auch in die Schule gebracht, nämlich die „Omladina“ und „Svobodna Misel“. Das Lesen dieser beiden Zeitschriften wird hiemit den Schülern des Gymnasiums verboten. Alle Schüler, welche gegen diese Anordnung verstoßen, werden nach einmaliger fruchtloser Ermahnung vom Gymnasium entfernt. — Rudolfswert, am 6. Mai 1908. — Fr. Brežnik, m. p.“

**** Poviljanje v VIII. činovni razred** so dosegli profesorji: Dokler, Vadnjal in Werner.

**** Razširjenje slovenskega učnega jezika na slovenskih gimnazijah.** Pod tem bobnečim naslovom je deželni šolski svet sklenil, da naj se za bodoče šolsko leto uvede slovenski pouk veronauku v petem razredu. Istotako se uvede v grščini slovenski pouk v tretjem razredu. Zastopniki slovenskih strank so se brezuspešno trudili, da bi bili kaj več dosegli.

**** Šolsko leto na ženskem učiteljskem v Gorici** se sklene 20. junija. Slovenskih maturantk je domačih 35, zunanjih 5.

**** Prva profesorica Dalmatinka.** Gospica Jelka Peričeva iz Stona s pólotoke Pelješca je 1. t. m. z dobrim uspehom napravila izpit iz zgodovine in zemljepisja na češkem vseučilišču v Pragi. To je prva profesorica iz Dalmacije.

**** Sprejemanje učencev na državno realno v Trstu.** V I. razred se bodo učenci sprejemali poleti in na jesen. V poletnem terminu se bo vršilo vpisovanje dne 27. t. m. od 3.—7. ure popoldne za začetne črke A—K; dne 28. t. m. od 8.—12. ure za začetne črke L—Z. Pismeni izpiti bodo 29. t. m. od 8.—10. ure dopoldne iz nemščine in računstva. Ustni izpiti istega dne od 10.—12. in od 3.—6. ure in sicer iz veronauka, nemščine in računstva. — V jesenskem terminu se bo vršilo vpisovanje dne 15. septembra od 8.—12. ure dopoldne. Pismeni izpiti bodo 16. septembra od 8.—10., ustni istega dne od 10.—12. ure. — Na vpisovanje mora priti vsak učenec v spremstvu očeta, oziroma njegovega namestnika in prinesiti s seboj rojstni, oziroma krstni list, izpričevalo o cepljenju koz in izpričevalo o zdravih očeh, ter zadnje šolsko izpričevalo, poslednje s sklepnimi redi iz veronauka, nemščine in računstva. — Učenci, ki napravijo izpit z dobrim uspehom, imajo še pred počitnicami plačati 4 K 20 h sprejemnine, po počitnicah pa še prinos 3 K za učna sredstva za šolsko leto 1908/09. — Zapisovanje učencev od II. do VII. razreda se vrši le 16. septembra od 4.—6. ure popoldne, končni sprejem bo šele 17. septembra od 5.—6. ure popoldne po razmeri mest, ki bodo na razpolago.

**** C. kr. državna gimnazija v Trstu.** Sprejemanje učencev v I. razred na tem učnem zvečanju se vrši dne 19. t. m. od 10.

do 12. ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne. Sprejemni izpiti bodo v soboto, dne 20. junija od 9. ure naprej.

**** Na c. kr. učiteljskem v Kopru** se vrši vpisovanje za sprejemne izpite za prvi (I.) letnik v ponedeljek, dne 29. junija t. l., od 10. do 12. ure predpoldne in v torek, dne 30. junija t. l., od 10. do 12. ure predpoldne in od 2. do 6. ure popoldne. Izpiti sami se prične v sredo, dne 1. julija, ob 8. uri zjutraj.

Književnost in umetnost.

Gradja za povljest školstva kraljevin Hrvatske i Slavonije od najstarijih vremena do danas. Knjiga prva. — Krasno delo! Tako sem vzkljnil, ko sem dobil to veliko knjigo, obsegajočo 938 strani velike osmerke. Začudil sem se nad delavnostjo kr. zemaljskega šolskega nadzornika, kr. svetnika Antona Cuvaja. Kaj takega še nisem videl. To vam je ogromno delo. No, saj pravi pisatelj sam, da je rabil zanje polnih 15 let. Koliko truda, koliko nabiranja, koliko snovi, koliko gradiva!

Predočuje nam ves razvoj hrvaškega šolstva, počenši od začetka, ko čitamo o šolski vzgoji pred prihodom Hrvatov v njih sedanja bivališča, pa do leta 1835. To je, kratko rečeno, vsebina prve knjige. Obljublja se nam še nadaljevanje dela: Zgodovina šolstva od l. 1835. naprej.

Hrvaška publika, zlasti pa hrvaško učiteljstvo je lahko veselo, da ima tako vlado, ki je na svoje stroške izdala to epohalno delo, ki je krasijo 102 sliki. Da vidiš, dragi čitatelj, kaj nam vse nudi ta knjiga, navedem najprej glavne oddelke.

Prvi oddelek razpravlja o šolah v hrvaških krajih do osnovanja kraljevine (l. 924.). Tukaj čitamo o šolah pred dohodom Hrvatov, o istih do dobe Karla Velikega, za Karla Velikega, o šolah v dobi cerkvenega razkola (857. l.) in o dobi sv. Cirila in Metoda.

Drugi oddelek govori o šolah za kraljev iz narodne dinastije (924—1102).

Tretji oddelek ima dobo za kraljev iz rodovine Arpadove (1102—1300), četrti pa za kraljev iz rodovine Anžuvinske.

V petem oddelku so popisane šole za kraljevanja Sigismunda (1387—1437), za kraljevanja Matjaža Korvina in za kraljevanja Vladislava II.

Šesti oddelek obravnava šolstvo za Habsburžanov in sedmi za kraljev iz hiše Habsburško-Lotrinske.

Seveda, čimbolj se bližamo novejši dobi, toliko obširnejši in zanimivejši so posamezni oddelki. Toliko na kratko o vsebini knjige. V naslednjem se hočemo baviti nekoliko z raznimi oddelki. (Dalje.)

Koncentracija u osnovnoj nastavi. Rasprava Dragutina Heckmanna, učitelja. U Buni. Izdajem piščevim. Cijena 50 filira. — To temeljito razpravo, ki obsega 43 strani, toplo priporočamo.

Politiški pregled.

*** Poslanska zbornica.** V razpravi o proračunu je napadal poslanec Nėmec vlado zaradi obnašanja v gosposki zbornici glede znižanja sladkornega davka. Zahteval je zakonito ureditev jezikovnega vprašanja za vsa državo. Poslanec Glabinski je rekel med drugim, da Poljaki bodo vedno zagovarjali svobodo vede in pouka ter terorizem na vseh poljih pa obsojajo. Zahteval je razne socialne reforme. Prešlo se je na to v specialno debato. — Knez Lichtenstein je povedal, da so krščanski socialci dali nemškimi strankam roko odkritosrčno, da se obnovi celokupnost, ki jo preprečuje vnanji vpliv.

*** Program Beckove vlade.** Jezikovni zakon za kraljevino Češko je — kakor poročajo „Narodni Listy“ — popolnoma zgotovljen in pripravljen za predložitev zbornici. Ne samo načela, na katerih sloni ta načrt, marveč tudi njegove detailirane, natančno formulirane in paragrafirane določbe so baje znane ne le ministrom, marveč tudi poslancem obeh narodnosti. — Vsem, ki jim je ministrski predsednik prijavil svoj elaborat, je bila naložena najstrožja diskrecija. In tako je ostal načrt do danes tajnost. — „Narodni Listy“ pripominjajo, da atmosfera v zbornici sedaj ni taka, da bi mogel baron Beck predložiti svoj načrt že v sedanjem poletnem zasedanju. Baron Beck da bo že jako zadovoljen, ako spravi pred počitnicami pod streho poleg proračuna tudi načrt o podržavljenju severočeške železnice in predlogo o davku na žganje. Niti povišanje bramborskega kontingenta ne bo sedaj rešeno. — Poslanska zbornica se snide zopet med 10. in 15. septembrom in namerava se takoj v prvi seji predložiti proračun za 1909, ki je že izgotovljen v poedinih resortih, in izvršiti takoj ob začetku jesenskega zasedanja nove volitve v delegacije. — Tudi sedaj ne bo zasedanje formalno zaključeno, ampak le odloženo. — Za jesensko zasedanje se pripravlja nadalje zakon o zavarovanju za starost in invaliditeto, podržavljenje družbe državnih železnic (ako bodo

pogajanja do tedaj dovršena), predloga glede podunavske paroplovne družbe, predloga glede finančnega zagotavljanja vodnih zgradb, predloga o reformi hišnega davka in morda še novi kazenski in brambeni zakon. — To je naravnost ogromen program, po katerem bi bilo soditi, da se baron Beck čuti povsem varnega in da izključuje slučaj svojega padea v doledni bodočnosti ter da se pripravja za novo zakonodajno delo v širokem slogu. To vse dela Beck seve v nadi, da se mu jeseni posreči doseči stalno premirje o jezikovnem vprašanju. — Glede znižanja sladkornega davka so „Narodni Listi“ mnenja, da je to znižanje zaradi odločnega nastopa gosposke zbornice smatrati pokopanim. Zato pa se stranke sedaj potegujejo, da bi ministra financ Korytowskega pripravile do tega, da privoli v odpravo pristojbine za klanje živine, ki donša na leto 10 milijonov kron. Stranke se tudi potegujejo za to, da bi se poboljšale plače poštini in železniškim uslužbencem, kar bi tudi zahtevalo trošek 10 milijonov. Finančni minister baje ni načelno nasproten temu.

* **Štajerski deželni zbor** bo, kakor je zvedel „Grazer Tagblatt“, otvorjen šele v drugi polovici meseca septembra.

* **Deželnozborna volitve** v Istri se bodo vršile, kakor se čuje, v drugi polovici meseca oktobra t. l.

* **Jezični zakon za Dalmacijo.** „Neue Freie Presse“ ve poročati iz Zadra, da so Italijani v Dalmaciji silno razburjeni zaradi vesti, ki prihajajo z Dunaja glede namerjane uravnave jezikovnega vprašanja za Dalmacijo. Glasom onih vesti nameruje vlada baje urediti to vprašanje potom tajnih naredb, ne da bi vsebine teh poslednjih poprej približala strankam. — Namera vlade je, da se Italijanščina popolnoma odpravi iz notranjega uradovanja, a namesto dvojezičnih napisov, uradnih pečatov in javnih razglasov se imajo uvesti samohrvaški. Tako nastopanje bi nasprotovalo — pravi zadrski dopisnik dunajskega lista — dosedanjim izjavam in obljubam vlade. To postopanje more osupniti tembolj, ker Italijani ne nasprotujejo principialno vsaki uravnavi jezikovnega vprašanja, ako se ima to izvršiti potom pogajanj in ako bi se vsaj do neke mere ohranila večstoletna raba italijanskega jezika v notranjem poslovanju oblasti. Ni se torej možno ubraniti vtiska — pravi rečeni vir — da hoče vlada vso stvar odtegniti kontroli javnosti, da tem lažje odpravi italijanski jezik. To pa se protivi konstitucionalnim principom in opetovanim izjavam vlade, da se imajo jezikovna vprašanja urejevati le potom zakona in v sporazumenju med interesiranimi narodi. Slednjič pravi zadrski vir, da bi se s takim postopanjem v Dalmaciji ustvaril nevaren preudic za uravnavo jezikovnega vprašanja v drugih deželah.

* **Jezični spor na Češkem.** Iz Homutova javljajo: Tukajšnje okrajno sodišče je odklonilo prošnjo praškega stavbenika Hromovačka, tičečo se neke zemljiške uknjižbe, z obrazloženjem, da je pri tukajšnjem okrajnem sodišču le nemški jezik v navadi. Okrajno sodišče v Mosteh je na pritožbo omenjenega Hromovačka razveljavilo razsodbo okrajnega sodišča v Homutovu ter je temu sodišču naložilo, da izvede zemljiško prenotacijo, dokler se sodišču ne predloži nemški prevod prošnje. Stavbeniku Hromovačku je sodišče dovolilo osemtedenski rok, da predloži po notarju overljen prevod prošnje.

* **Vseslovanski kongres v Pragi.** Prvi vseslovanski kongres, ki ima izvesti vse priprave za veliki vseslovanski shod na Ruskem, bo v Pragi dne 12. julija t. l. Udeležbe se ga zastopniki vseh slovanskih narodov.

* **Wahrmundova afera in štrajk na nemških visokih šolah.** Iz Prage, 3. t. m.: Pred nemškim vseučiliščem se je zbralo večje število dijakov, ki so druge odvrčali od kolegijev. Slušatelji češkega vseučilišča so imeli shod, na katerem so se posvetovali, kako stališče naj zavzamejo v oči gled generalnemu štrajku nemških dijakov — Iz Brna: Napovedani generalni štrajk slušateljev tukajšnje nemške tehnike je pričel danes (3. t. m.) predpoldne. Vlada popoln mir. Slušatelji, ki so hoteli na predavanje, so bili na prijazen način pozvani, naj se ga ne udeležijo. Proforski zbor je imel sejo, na kateri pa ni prišlo do nikakega sklepa. — Iz Prage: Danes (3. t. m.) ob 7. uri zjutraj se je pred dijaškim domom zbralo 43 nemških dijakov, ki so se nato v izpovedu podali pred Carolinum in potem pred Klementinum. Od tam so šli pred tehniko, kjer so se zbrali po hodnikih in na dvoriščih. Število je naraščalo od ure do ure z novo došlimi dijaki. Na češkem vseučilišču in na tehniki so se vršila predavanja redno. Na nemškem vseučilišču in nemški tehniki pa ni bilo predavanja. Med zbiranjem ni prišlo do nikakega nemira, le v Carolinumu so štiri katoliške dijakke vrgli iz avle. — Iz Dunaja 3. t. m.: Današnje predpoldne je bilo na vseučilišču in na tehniki popolnoma mirno. — Iz Gradca 3. t. m.: Na tukajšnjem vseučilišču in na tehniki so bila danes predavanja ustavljena. — Iz Dunaja, 3. t. m.: „Hochschulkorrespondenz“ poroča: Na nocojšnji zaupni seji so zastopniki vsenemških dijakov enoglasno sklenili, da pričnejo jutri zjutraj generalni štrajk. — Iz Dunaja, 4. t. m.: Odbor svobodnoselnega dijaštva je sklenil resolucijo, v kateri izreka v ladi in de v e t o r i c i n e m š k i h s t r a n k n e z a -

u p n i c o z a r a d i n j i h p o s t o p a n j a v a f e r i W a h r m u n d .

* **Profesor Schnitzer.** Znani modernist in profesor bogoslovja v Monakovem se je podvrgl višji cerkveni oblasti. Od druge strani pa poročajo, da ni profesor Schnitzer še ničesar preklical in da se tudi ni podvrgl.

* **Bavarski škofje** so vsem bavarskim katoličanom prepovedali obisk inomoškega vseučilišča, češ, da uči na tem zavodu profesor Wahrmund modernistiške krive nauke.

* **Preganjanje narodnosti na Ogrskem.** Budimpeštansko državno pravdnistvo je dalo zapreti časnika Arnolda Laszlo „zaradi ševanja proti madjarski narodnosti“.

* **O novi trozvezi** pišejo članke z različnim komentarjem politički listi; trozveza je: Anglija, Francija in Rusija. Predsednik Fallières je bil v Londonu povodom otvoritve francosko-angleške razstave, angleški kralj pojde v kratkem v Petrograd. Za zaničevalce Rusije je gotovo neprijetno, da jo vidi sedaj v zvezi z Anglijo in Francijo, ko so prorokovali, da je ne bo nihče več pogledal.

* **Statistika Justifikacij na Ruskem.** Odkar so se na Ruskem uvedla vojna sodišča, t. j. zadnjih 20 mesecev, so postrelili in pobile 1700 oseb ali 90 mesečno in 3 osebe vsak dan. Lansko jesen je bilo obsojenih 456 oseb na smrt, od katerih so jih usmrtili 176, t. j. 59 na mesec. Prve tri mesece tekočega leta pa je bilo usmrčenih celo 276 oseb.

* **Proračun Združenih držav.** Kongresu Združenih držav je bil predložen proračun, ki znaša ogromno vsoto 1.107.086.569 dolarjev ali 5.535.432.845 K. Ta ogromna vsota je bila samo enkrat nadkriljena in to za državljanske vojne. Ta proračun je zaradi tega tako visok, ker zahtevajo službe, ki jih je nanovo ustanovil predsednik Roosevelt, letni strošek 63.535.000 dolarjev. Stroški za mornarico znašajo 122.662.716 dolarjev, t. j. 613.313.580 kron.

* **Posledice ločitve cerkve od države na Francoskem.** Klerikalni list „Gazette de France“ je obelodanil rezultat svojih raziskavanj o nabiranju prinosov za vzdrževanje bogočastja in duhovenstva. List priznava, da je uspeh enak ničli. V škofiji Sens niso v 133 občinah nabrali prav nič, čeravno so župniki sami hodili od hiše do hiše. Kakor v tej, tako je tudi v ostalih škofijah. Duhovniki se morajo naučiti kakega rokodelstva, ako se hočejo življati.

Jubilejski dar.

Učitelstvo — sebi! Tov. Janko Žirovnik izkupiček za „Narodne pesmi za šolsko mladino“ v maju 32-92 K; učiteljski zbor na Vranskem 6 K; učitelstvo v Rajhenburgu 8 K; tov. Angela Troštova iz Vodice 2 K; tov. Julij Slapšak iz Vodice 2 K; gospa Marija Ravnikar, nadučiteljeva soproga v Trnovu na Notranjskem 10 K; tov. Josip Kobal iz Dolenje vasi pri Senožcah 2 K; učitelstvo meščanske šole v Krškem za juni 5 K; tov. Jakob Furlan iz Ljubljane za t. l. 12 K; Jakobina Dimnikova za juni 2 K; skupaj 81-92 K; zadnjič izkazanih 2495-88 K; doslej dorovanih 2577-80 K. Bog plati!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Za „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ je nabral g. dr. Ferdo Kunej, občinski zdravnik v St. Petru pod Sv. Gorami na Štajerskem od igralskega omizja 10-50 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: p. i. učiteljski zbor mestne nemške dekliške osemrazredne šole v Ljubljani 22 K. Vsa čast vrlim kolegijam mestne nemške šole! Josip Sterniša, Avg. Lah, Kristina Schullerjeva (Pozdravl) in Anica Ciuha, vsi od sv. Duha, okraj Gorenja Radgona; Alojzij Urbančič iz Mirne pri Gorici (4 K); Anton Hren, Eliza Kukovec in Matilda Zvirn (1 K), vsi iz Stopere na Štajerskem; Zora Legatova in J. Zupančič iz Rateč na Gorenjskem; Mavro Tramšek, Ivana Tramškova in Lud. Petrič vsi iz Sromelj na Štajerskem; Jakob Furlan iz Ljubljane; Ivan Daneu in Anton Germek, oba iz Sv. Ivana pri Trstu; Peter in Vilma Repič iz Unca; učitelstvo v Dol. Logatecu (8 K); Josip Hribar od Sv. Jederti pri Laškem trgu. Bog plati!

Kaj je „Slomškova zveza“? Na to vprašanje odgovarja „Slovenec“: Ker nekaj učiteljev misli, da je „Slomškova zveza“ politično društvo in obenem „privesek“ kake stranke, kakor so na primer druga okrajna učiteljska društva z „Zavezo“ vred, zato se pojasnjuje, da je „Slomškova zveza“ popolnoma nepolitično društvo slovenskih učiteljev in učiteljic, katehetov, obrtniških in srednješolskih učiteljev ter profesorjev drugih javnih zavodov, vzgojiteljev in prijateljev šole, kateri hočejo podpirati pravno-vereške, pedagoške in patrijotične smotre šole in krščanska načela ter zastopati materijalne stanovske interese učiteljstva. Kdor pa hoče temeljito zasledovati naše delo-

vanje, vdeležuje naj se naših bodočih sestankov. Prvi bude dne 9. junija ob 9. uri dopoldne na prijaznem Grosupljem. Tisti, ki še verujete na krščansko idejo, ste odločni in neustrašeni, pridite! — Neki liberalni učitelj je rekel: „Slomškova zveza je pravzaprav potrebna“. — Malo pomislite še drugi, pa boste rekli: „Res je!“ — Pozabil je pristaviti: „To je naša pobožna želja!“

Prošnja. Začel sem sestavljati „Ročni zapisnik za šol. leto 1908./09. Ker želim, da bi bil šematizem učiteljstva v novem „Ročnem zapisniku“ prav natančen in pravičen, prosim vse one, ki so zapazili v prejšnjem letniku kako napako, da me opozore nanjo po dopisnici. Popraviti hočem vse napačne podatke in se po možnosti ozirati na vse izražene želje. Vse one gg. učitelje in učiteljice, ki imajo izpit za meščanske šole, prosim, da se mi prijavijo in pristavijo, iz katere skupine so izprašani. Označiti hočemo to v novi izdaji. Za vsako uslugo se iskreno zahvaljuje že naprej L. J e l e n c .

Boj za Št. Lenart v Slov. goricah.

Pišejo nam: Nemci so se vrgli z veliko silo na Št. Lenart v Slov. goricah na Štajerskem. Na vsak način ga hočejo ponemčiti. Predvsem jim je na poti slovenska šola in slovensko učiteljstvo te šole. Temu hočejo postaviti nasproti nemško šolo in nemško nacionalno učiteljstvo, kakaj kakršna je šola in učiteljstvo, taki so potem prebivalci kraja. Nemci očitno priznavajo, da se je boj za Št. Lenart šele pričel in da se razvije v pravo vojno. Usodepolno bo za onega, ki bo premagan v tej ljuji vojni, posebno za Slovence, če bomo premagani. Pomenljive so besede, ki jih beremo v nekem nemškem listu: „S Št. Lenartom bi veliko padlo...“ Uvažujemo te besede in bodimo pripravljeni na nasoke sovražnikov!

Na adreso višjih oblasti. Iz Trsta poročajo: Dozajemo, da se vodstvi državnih ljudskih in meščanskih šol na trgu Lipsia in v ulici Fontana v kratkem razdelita, oziroma da se ravnateljema pridelita namestnika, oziroma pomočnika. Ker smo prisiljeni — zaradi popustljivosti vlade — pošiljati slovensko mladino v te zavode, a ker sedanja voditelja teh šol našega jezika ne znata, se nadejamo, da bo vlada ob imenovanju novih namestnikov ravnateljev toliko spoštovala državni osnovni zakon, da izbere može, ki znajo slovenski, t. j. deželni jezik, da bodo vsaj ti — če že ravnatelji ne — znali govoriti z našimi ljudmi v našem jeziku. Upamo, da bo gospod namestnik našo željo upošteval, ter da zabrani kako novo nakano gospodov Stolz-Perschinka.

Tiran Perschinka. Iz Gorice pišejo: Korak, ki ga je storil deželni šolski svet brez vidnega vzroka zoper od države priznan kulturni zavod slovenski, razburja vso slovensko javnost na Goriškem. Ako ne uporabimo vseh zakonitih sredstev, da se ubranimo prvih nasilstev v Perschinkovem novem kurzu — kaj še doživimo, ko z uspehi zraste pogum nam sovražnemu, tujemu, janičarskemu mogotcu?

Zagovor. Prejeli smo in pričujemo: „Slomškova zveza“ sme biti vesela, pravi g. pisec notice „Iz Slov. gor.“ z dne 29. maja t. l. št. 22., jaz pa mislim, da sme biti bolnica vesela, da dobi zopet novega prebivalca, če pojde namreč tako naprej! O celi notici naj si napravijo p. n. tovariši sami sodbo, ne spleča se, da bi se spuščal v podrobnosti, saj ne morem reči o dopisu nič dobrega. Tov. pisec pozna razmere in osebe tako kot jaz. Pa če učiteljstvo na svoji solidarnosti in ugledu s takimi napadi kaj pridobi, je pač drugo vprašanje. Prizadeti.

Iz Banjaloke na Dolenjskem nam pišejo: Tukajšnje učiteljsko osobje je priredilo dne 30. maja velik slavnosten majnikov izlet na Brod (Hrvaško) v proslavo cesarjevega 60-letnega vladarskega jubileja. Izleta se je udeležilo 108 otrok z učitelstvom in župnikom. Spotoma je bila pri Fari sv. maša s petjem in cesarsko pesmijo. Potem so se otroci okrepčali s kruhom in pijačo za nadaljno pot. — Skupno kosilo je bilo v lepo okrašenem steklenem salonu g. Jakovca, kjer se je vrstilo petje in godba. Po kosilu jim je domači nadučitelj pojasnil kratko pomen tega slavlja, nadučitelj iz Fare-vsji jim je pa v kratkem orisal življenje našega presvetlega vladarja, nakar se je mladina odzvala s cesarsko himno in živio ter slavakliki. Nato so še otroci deklamovali razne pesmi. Večina otrok je prvič videla Kolpo in prestopila na Hrvaško, kjer so z otroško navdušenostjo zapeli „Hej Slovani“. Čas je bil kratek, in treba je bilo misliti na povratek. Spotoma nazaj so peli in vriskali vzradoščeni otroci in jasno kazali, kako koristni so šolski izleti.

Velika nemška veselica se je vršila dne 28. pret. mes. v Gorici v hotelu „Union“ na korist „Schulvereina“. Vrt in vsi prostori so bili natačeni. Prišli so vsi Nemci iz Gorice, obilo častnikov, aristokracije, nekaj Nemcev iz Trsta, vlada je poslala svojega zastopnika itd. Prodajali so razglednice z gradom, na gradu nemški mož z nemško zastavo in napisom: „Von den Mauern der Alpen bis zum adriatischen Meer“ ali tako nekako. — Tako zidajo nemški most do Adrije.

Tretji izkaz prispevkov za spominsko ploščo Strmškmu. Darovali so gg. F.

Luznar, nadučit. v Kranju, 3 K; S. Štrenkl, učit. v p. v Zibiki, 3 K; L. Hotschewar, učiteljca v Šmarji, 10 K; T. Lecker in St. Lecker, učiteljca na Slivnici, po 2-5 K; Posojilnica v Šmarji, 20 K; Fr. Zacherl, učit. v Ljutomeru, 2 K; Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic 50 K; F. Eksl, učit. v Vojniku, 3 K; A. Recelj, učit. v Sentjurju, 2 K; A. Strigl, učit. na Frankolovem, 2 K; F. Pristavšek, učit. v Žalcu, 1 K; Fr. Zopf, nadučit. v Pristavi, 10-06 K; Fr. Skaza, učit. v Velenju, 3 K; J. Zotter, nadučit. na Gomilskem, 2 K; M. Sotošek, nadučit. v Zetalah, 5 K; M. Berlisg, trgovec v Rogatecu, 2 K; A. Gabere in F. Zrimšek, učitelja v Zetalah, po 1 K; J. Čokl, učit. v Kostivnici, 1 K. I. izkaz 118 K, II. 132 K, III. 124-06 K; skupaj 374-06 K. Šmarje pri Jelšah, dne 9. junija 1908.

H. Sumer.

Osebnosti na Štajerskem. V pokoj je šel nadučitelj v Žičah Anton Eberl. Stalna učiteljca je postala pri Sv. Marjeti na Dravskem polju doseđanja supletinja Ljudmila Skrbinkova.

Deška in dekliška šola v Kamniku proslavita 60letni cesarjev jubilej dne 5. julija t. l. in morda tudi še 19. julija. Ob tej priliki uprizorita obe šoli skupno Adamičevo spevoigro „Živi, svetli cesar naš!“, ki jo je isti nalašč za take prilike napisal ter jo poklonil „Učit. konviktu“. Ta jo v nekoliko dneh prevzame od tiskarne ter jo prične razpošiljati. Slavnost se vrši v tukajšnjem „Gasilnem domu“, ki ga je dalo „Gasilno društvo“ za ta slučaj na razpologo. Pri predstavi sodeluje tudi salonski orkester. Ker obeta biti prireditelji jako zanimiva, vabimo že sedaj občinstvo, posebno učiteljstvo, k prireditvi. Vodstvo prireditve ima v rokah tov. Emil Adamič sam.

Javna tombola. „Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Idrija“ priredi v društvene namene javno tombolo dne 28. junija t. l. ob 1/2 4. uri popoldne na glavnem trgu. Tablice se prodajajo po 20 h po idrijskih trgovinah, kakor tudi na dan tombole na mestu. Ž ozirom na blag namen se pričakuje kar najobilnejše udeležbe iz mesta samega in okolice.

Čebelarški shod v Cerklju se vrši 14. t. m. ob 3. uri popoldne v ondotnem šolskem poslopu. Predaval bo zastopnik osr. čebelarkega društva g. nadučit. Ant. Likozar.

Čebelarški shod v Kobaridu se je vršil na binkoštni ponedeljek v šolskih prostorih. Predaval je strokovnjak tov. A. Likozar iz Ljubljane.

Otroški dan na Hrvaškem. Dne 6. in 7. junija so imeli vsi šolski otroci na Hrvaškem prosto in veselice pod milim nebom.

Gojenčji budimpeštanske obrtne šole v Zagrebu. V Zagrebu je prispelo okolo 80 gojenčev obrtne šole v Budimpešti pod vodstvom dveh učiteljev. Dijakom je Zagreb jako ugajal. Le temu se ne morejo načuditi, da tako moderno mesto še nima elektriškega tramvaja.

Denar po 50 stotink. Vlada namerava izdati denar po 50 vinarjev, kakor je bilo že prvotno določeno, čemer pa se je upirala ogrska vlada. Ko se leta 1910. obnovi novčna in vrednostna pogodba z Ogrsko, bo avstrijska vlada delala na to, da se uresniči njen načrt.

Prošnje za dopust vojakom v aktivni službi za časa žetve se morajo vložiti potom občine, ki jih potem dostavi okrajnemu glavarstvu.

Službe. Na dvorazredni ljudski šoli na Colu se razpisuje nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo predpisanim potom do 9. julija 1908. Na dvorazredni ljudski šoli v Dol. Zemonu se razpisuje mesto učiteljice v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo predpisanim potom do 30. junija 1908. Na dvorazredni ljudski šoli v Trnju se razpisuje s tem nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo predpisanim potom do 22. junija 1908. Vse tri na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni.

Šolsko zdravstvo.

Zobni nedostaki pri šolski mladini. Mesto Reichenberg je nastavilo šolskaga zobozdravnika, ki je obelodanil svoje izkušnje ob sklepu šolskega leta. To delo nas poučuje o stanju tega vprašanja. Med 405 učenkami je imelo le 35 popolnoma zdrave zobe, 19 učenek je imelo le z nadomestilom popolno zobovje, vse druge so pa imele več ali manj poškodovane zobe. Povprečno pridejo na 22 zob štirje bolni zobje. Med 305 učenci je imelo le 23 zdravo zobovje, 5 jih je imelo nadomestne zobe, vsi drugi pa bolne. Razmerje je bilo torej pri dečkih neugodnejše kot pa pri deklicah. Na umeten način se je dalo rešiti le 11 odstotkov zob. Raziskavanje je dognalo, da raste sorazmerno s starostjo tudi število bolnih zob. To je pač jasno znamenje, kako malo se deluje pri vzgoji za negovanje zob, dasi se uvidi od dne do dne bolj njihovo važnost. Dr. Formanek je pred kratkim s poizkusi dokazal, da so omotice, ki se večkrat dogajajo v prenapoljenih prostorih, posledica strupenih tvarin v zraku. Ta strupena snov je na največkrat amonijak, ki se tvori v nezdravih zobeh, kateri se izdiha in lahko škoduje v veliki količini vsi

okolici. Iz tega je tudi razvidno, da je nevolja proti ostremu duhu iz ust medicinsko utemeljena.

Za zobe. Kakšna boji zobna ščetka? Bolje je, da je mehka kot pa trda, posebno pri nežnem zobnem mesu. Kako naj si čistimo zobe s ščetko? Pri gorenjih zobeh od zgoraj navzdol, pri spodnjih od spodaj navzgor, torej vedno proti ostrini. V tej smeri se namreč pripravljajo zobne stanice. Ako si čistimo zobe na omenjeni način, spoznamo, da se izgube takojmenovane serisi (Weinsteinablagerung) v najkrajšem času in brez drugih pripomočkov.

Na glavi stati je nevarno. V nekem mestu v Vzhodni Prusiji so se izkušali mladi ljudje, kako dolgo bo kateri stal na glavi. Neki oskrbnik je stavil s tovariši, da vzdrži na glavi pol ure. Oprt na roki in noge prislonjene ob zid je ostal res pol ure v tem položaju. Toda kmalu nato se je onesvestil in prebudivši se zopet, je začel razgrajati in vpititi. Morali so ga zvezati in spraviti v blazinico, kjer po zdravniških izrekih ostane do smrti.

Oslovski kašelj. Oslovski kašelj je nalezljiv, in njegova nalezljivost tiči v izvršku, pljunku. Zaraditega se ne smejo družiti zdravi otroci s takimi bolniki. Pri obrambi pred tem kašljem igra veliko ulogo odstranitev izvrškov. Otroci, ki bolehalo na tem kašlju, morajo biti opozorjeni z vsoto strogojstvom od prvega momenta, da ne pljuvajo povsod, niti ne na rute, ampak le v pljuvalnike, ki morajo biti napolnjeni z antiseptično vodo (t. j. tako, ki zabranjuje gnulobo), zakaj le na ta način se da okuževalni material uničiti. Pljuvalniki naj bodo nastavljeni v večjem številu; ne samo v eni sobi, kakor je navada pri mnogih privatnih družinah, ampak po celem stanovanju, da ima otrok čas tudi pri hipnih napadih, da si poišče tako posodo.

Bolezen in ubožstvo. V „Centralnem listu za splošno negovanje zdravja“ preiskuje dr. Rosenfeld vpliv blaginje na infekcijske bolezni na Dunaju. Pri tem prihaja do sledečega zaključka: zaradi ubožstva je devetkrat toliko smrtnih slučajev zavoljo ošpic, več kot dvakrat toliko smrtnih slučajev zavoljo škrlatice in dvakrat toliko enakih slučajev zavoljo davice, kot bi jih imel okraj, ako bi bil imovitejši.

Šolska telovadba pozimi. Telovadbi v zaprtih prostorih se protivi dr. Rammelt v „Časopisu za negovanje zdravja v šoli“. Pred vsem ne more biti zrak več dober v telovadnici, ki jo uporabljajo vse predpoldne različni razredi, in najsi jo tudi par minut prezračiti. Večje važnosti pa je p r a h, ki se ga ne more ubraniti v telovadnicah. Prah silni skozi usta in nos v sapnik in pljuča. Vsakdanje mokro pometanje ne koristi mnogo, ako stopa par ur zaporedoma 80 do 100 učencev po podu. Telovadba v dvoranah nudi tudi nevarnost prehlada. Marljivi učenci se lahko razgrejejo med vajo in dobe potne roke in potno perilo. Bodisi da grede taki večkrat v neprijetnem vremenu domov, bodisi da stopijo zopet v učilnico, kjer se jim na lastnem telesu posuši perilo, vedno je s tem združena nevarnost prehlada. Rammelt je mnenja, da bi se morala vršiti telovadba pozimi in poleti pod milim nebom. Ako bi vreme bilo neprijetno, naj bi odpadla dotična ura. Kjer je led, naj nadomestuje drsanje telovadbo.

Razgled po šolskem svetu.

Za šolske stavbe. Mesto Beljak si najme en in pol milijona kron posojila največ za nove šolske zgradbe.

„Lega nazionale“ je imela v Rivi svoje letošnje glavno zborovanje. Društvo je imelo l. 1907 celih 309.112 K dohodkov — katerih pa niso zbrali avstrijski Italijani sami, tamveč so jih dobili lepo število iz Italije. Delovanje društva utegne postati primorskim Slovanom usodepolno. Na Primorskem vzdržuje „Lega“ 57 zavodov s 4000 večinoma slovenskimi gojenci in 100 učitelji, oziroma učiteljicami. Vprihodnje ustanovi še 12 šol, za katere „prosjijo“ slovenske in hrvaške občine. Potujočih knjižnic ima na Primorskem 21. Vsega skupaj (z Dalmacijo in Primorskim vred) vzdržuje „Lega“ 72 lastnih šol, podpira 31 šol, vzgaja, hrani in oblači 8000 večinoma slovenskih otrok, podpira 200 dijakov, vzdržuje 43 večernih strokovnih tečajev in ima 80 potujočih knjižnic. Italijani z neizmerno pridnostjo nabirajo za „Lego“ denar, ženstvo pomaga pri napravljajanju veselice, šivanju oblek za šolarje, občine podpirajo „Lego“ in zasebniki ji sporočajo v testamentih velike legate. — „Lega“ nas napada na jugu, „Schulverein“ na severu — slovenski klerikaleci pa bojkotirajo in razdirajo našo Ciril-Metodovo družbo! — In „Slovenec“ gre in piše: „V italijanski šolski družbi ne poznajo domačih političnih razlik. „Lega“ jim je najvišja narodna institucija, podobna, kakor je lepo rekeli nekogovornik, solnčni svetlobi, ki združuje vse barve spektra v eno.“ — Kaj naj rečemo k temu?

Za slovenska vseučilišča. V Podiebradu je bil velik shod za slovenska vseučilišča. Zahtevo za jugoslovansko vseučilišče je utemeljeval poslanec Mandič.

General Nogi — ravnatelj dekliške šole. Portarturski zmagovalac je bil pred

kratkim imenovan za ravnatelj dekliške šole za deklice plemenitih rodov. Dobil je nalogo, odklanjati tujinski vpliv in čuvati stare japonske šege in navade. Učiteljica Šimoda, priljubljena v tokioških plemenitih rodovinah, je črtala njegove namere in vrnemala učenke za neumno angleško in ameriško modo. Ker se je Nogi postavil na njeno pot, je prosila za vpokojenje. In glej, proti pričakovanju se je ta ostavka sprejela. Nogi je bil prisoten, ko se je Šimoda ločila od svojih učenk. Pravi, da je tedaj več trpel kakor pod Port Arturom.

Nemški „Schulverein“ ima sedaj v 1108 podružnicah 110.000 članov. Na Štajerskem ima sedaj 98 podružnic. Kakor je videti, se misli „Schulverein“ v bodoče z vso silo vreči na Sp. Štajersko. Resen opomin za nas, da izkušamo obuditi vse speče podružnične družbe sv. C. in M., ustanoviti, kjer le mogoče, nove in se zediniti pri narodnem obrambnem delu!

Deseta madjarska šola v eri Rauchovi. Madjarsko društvo „Julian“ je kupilo v Vladislavcih posestvo, na katerem namerava zgraditi madjarsko šolo.

Umrli je v Zagrebu vpokojeni vseučiliški profesor Spiro Brusina v starosti 63 let. Pokojnik je bil dolgo vrsto let ravnatelj zoološkega oddelka deželnega muzeja v Zagrebu ter član jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti.

Učiteljske plače v Istri. Državni poslanec Matko Mandič je bil v četrtek pri ministrskem predsedniku baronu Becku in naučnem ministru Marchetu v stvari sankcioniranja zakona o ureditvi plač istrskih učiteljev. Ministra sta izjavila, da so sedaj odstranjene vse glavne zapreke in da je treba premagati le še neke formalnosti, nakar bo zakon predložen v najvišjo sankcijo.

Wahrmund v Pragi. Praški list „Čeh“ javlja, da nameravajo profesorja Wahr- munda poklicati na praško nemško vseučilišče. — „Wiener Allg. Zeitung“ pa piše, da je doznala iz dobroobveščenih parlamentarnih krogov, da prof. Wahrmund ne bo predaval v tem poletnem semestru.

Loterija „Südmärke“ Graški listi poročajo, da vrže ta loterija 70.000 čistega dobička. Seveda se uporabi že glasom namena loterije ves ta denar ob naših mejah. Kdaj dobimo Slovenci „Südmärke“?

Glavna skupščina nemškega „Schulvereina“. O Binkoštih priredi nemški „Schulverein“ v Celovecu glavno skupščino. Za to priliko je dal deželni glavar baron Goess „Schulvereinu“ na razpolago veliko dvorano deželnega dvorca.

Madjarske učiteljice in možitev. V ogrskem ministru za notranje stvari se dela na to, da se bodo v bodoče zamogle učiteljice možiti in še nadalje ostajati na svojem mestu. Ministrska odredba, ki izide v kratkem, ima v tem smislu rešiti to vprašanje o možitvi učiteljic.

Dvorni svetnik prof. dr. Jagič je imenovan ob priliki 70 letnice za častnega člana vseučilišča v Odesi in Petrogradu.

Z zagrebškega vseučilišča. Iz Zagreba poročajo: Profesorji še vedno prihajajo na vseučilišče, ali predavanja se ne morejo vršiti, ker nobeden dijakov ne prihaja na vseučilišče. Kakor se govori, je na akademski senat došel odlok vlade, s katerim sprejema vlada stališče akademškega senata glede suspenzije profesorja Marojloviča, ter poverja disciplinarno preiskavo akademskemu senatu.

Analfabeti v Portugalski. Ta dežela šteje okoli 6 milijonov prebivalstva. Od teh 6 milijonov 4 milijone ljudi ne zna ne čitati ne pisati. Srečna dežela!

Zadružništvo na graškem vseučilišču. Prof. dr. H. Wimbersky predava v letošnjem poletnem tečaju na graškem vseučilišču po dve uri na teden o kmetijskem zadružništvu. Predaval bo o sledečih predmetih: o zadružništvu vobče, postava iz leta 1873 o pridobitnih in gospodarskih združenjih, najvažnejše vrste kmetijskega zadružništva, razvoj in statistika kmetijskih združenj in zvez v posameznih avstrijskih deželah, na Nemškem, Danskem, v Švici, na Francoskem itd.

Z gospodarskega polja.

Mlekarstvo leta 1906. Razmeroma največ mlekarstev združenj je imela Predarelska (651), najmanj Istra (2). Kranjska je štela 89 mlekarstev združenj.

Za čebelarstvo v Dalmaciji. Zadersko namestništvo je odločilo, da bo tudi letos v Dalmaciji teoretiško-praktični tečaj za gojenje čebel. Tečaj bo pri Kninu in bo trajal 8. dni. Začne se 30. junija.

Razvoj čebelarstva. Največji čebelar na svetu je Harison iz Kalifornije v Ameriki, ki ima okoli 6000 panjev, od katerih dobiva na leto okoli 100.000 kilogramov medu. Na Grškem so našli okoli 30.000 panjev, ki dajejo na leto okoli 1 in pol mil. kg medu. — Danska ima 80.000 panjev. — Izmed vseh držav v Evropi se pa s čebelarstvom najbolj bavi Avstro-Ogrska, ki ima okoli 1 in pol mil. panjev, od katerih dobiva na leto okoli 21 mil. kg. medu.

O razvoju zadružništva v Avstriji. Leta 1873., ko je stopil v veljavo združni zakon, je bilo v Avstriji skupaj 1550 združenj, konec leta 1906. je naraslo njih število na skupaj 11.683. — Posebno so se razvile kreditne zadruge, katerih je bilo leta 1873. 943, a konec leta 1906. 7886. Število članov kreditnih združenj je znašalo leta 1903. 1.643.375 — hranilne vloge 1453 mil., izplačana posojila pa 1281 milijonov. Konsumna društva so imela leta 1905. skupaj 240.799 članov. Med konsumnimi društvi je najmočnejše „Prvo dunajsko konsumno društvo“, ki je imelo leta 1905. že 45.000 članov ter jih šteje danes gotovo na 50.000.

Najceneji konji so v Argentini. Tam je 4.762.340 konj. Na vsakih 100 prebivalcev pride 130 konj. Najboljši konji stanejo po 125—175 K. Izvrstnega konja se dobi za največ 75 K, jako dobre po 30, 25 K. Za Argentino ima največ konj Sibirija, kjer pride na 100 prebivalcev 85 konj.

Ribiške zadruge ob Adriji. Po prizadevanju ribiškega nadzornika Petra Lorinija v Trstu se je ustanovilo dosedaj 62 ribiških združenj ob obali Jadranskega morja. Zadruge imajo namen, da omogočijo nabavo večjih ribiških bark, večjih in močnejših modernejših mrež in drugih izpopolnjenih priprav za ribištvo. Poleg tega imajo skrbeti za to, da bodo ribiči svoj lov unovčevali brez prekupeev in posredovalcev. Od teh združenj je v Dalmaciji in na dalmatinskih otokih 33, v Istri 24 in v tržaški okolici 3.

Velika vročina in suša vlada po vsi Istri. Pšenica in drugo žito, krompir, grah itd. silno trpijo zaradi suše. Trava se suši, živini primanjkuje pašne. Na mnogih krajih uničujejo poljske pridelke črvi. Splošno primanjkuje tudi vode. Edino, kar kaže lepo, je vinska trta. A starega vina ne more kmet prodati, akoravno so cene padle. Oljka obeta slab pridelek. Pač res: tožna Istra!

Raznoterosti.

K 60 letnici Franc Jožefovega vladanja. Slučaji, da bi vladarji vladali 60 let, so v zgodovini jako redki. Najbolj znani so ti-le: Kralj Ramzes (1248 do 1281 pred Kr., torej 67 let); Sabor II. Veliki (Perzijski kralj iz rodu Sassanidov, 309 do 380 po Kr., torej 71 let). Potem je preteklo skoro tisoč let, dokler je zopet vladal kralj, ki je mogel slaviti 60letni jubilej vladarstva. To je bil Alfonz I. Henriquez, kralj portugalski (1109 do 1185). Potem so še: Jakob I. Aragonski (1213 do 1276, torej 63 let); Ludovik XIV. francoski (1643 do 1715, torej 72 let); Ludovik XV. (1715 do 1774, 59 let); Jurij III. angleški (1760 do 1820); Viktorija angleška (1837 do 1901, 64 let); kralj Friderik Avgust III. saški (1763 do 1827, 64 let).

Poučni in polzkusni zavod za fotografijo, kemigrafijo, svetlotisk in graviranje obstoji v Monakovem. Ta zavod otvori 15. septembra svoje novo (deveto) učno leto. Zavod obstoji iz dveletnega učnega tečaja, od leta 1906. sprejema tudi dame. Bisarstvo in umetniško izobraženim ljudem je ta zavod prav priporočati. Zavod obstoji poleg iz navadne dnevne šole tudi še za mojstre iz mojstrskih in za visokošole na tehniški iz visokošolskih tečajev. Lani je bilo na zavodu 260 slušateljev. Število poslušalcev je omejeno. Kdor se hoče kaj natančneje poučiti o tem, naj se obrne na pisarnico zavoda v Monakovem, Rennbahnstrasse 11.

Jakost solnčnih žarkov na Dunaju. Pred nekoliko časom je dunajski meteorolog Schneider izračunal množico toplote, ki jo dobivajo dunajska tla skozi vse leto in za dobo enega meseca. Nedavno temu je Schneider v listu „Meteorologische Zeitschrift“ obelodanil podatke o svojem raziskovanju. Največja toplota je v juliju, najmanjša pa v decembru. Množina toplote na en štirjaški centimeter je toliko, da bi se 52 litrov vode moglo zgrejeti za eno stopinjo. Ko bi se mogla združiti vsa toplota, ki pada na dunajska tla, bi se mogla vsa voda iz vseh rezervorjev zgrejeti na 100 stopinj C, a letna toplota bi storila to 517 krat.

Maščeval svojo čast. Ovčar Kuzma Paroci v Vinkovcih je ustrelil svojega gospodarja Kopiloviča, ker se je prepričal, da mu je on zapeljal ženo. Morilec so izročili sodišču.

Ekshumiranje Emila Zole. Dne 3. t. m. so ekshumirali truplo Emila Zole in ga prenesli v „Pantheon“. Pred „Pantheonom“ je prišlo do hrupnih demonstracij.

Čudna oporoka. — V Gradcu je umrla 21. preteklega meseca posestnica Konstancija Karner. Žena je živela jako skromno, a zapustila četrtr milijona kron. Dedič so njeni služabniki in dekle. V oporoki je določila, da naj takoj po njeni smrti zakoljejo njene najljubšega konja, zato da nikomur ne pride živ v roke. Za svoje pse je zapustila 6000 kron, od obresti naj se preživljajo. Določila je, da psi staujejo poletni na njenem vrtu, pozimi naj spijo v njeni spalnici. Ko bodo živali poginile, dobi glavnicu neka župnija na Koroškem.

25.000 pestunj na ljudske stroške. Klerikalni ljudski izdajalci pisarijo, da je potrebno pomnožiti število vojakov. Če je res treba več vojakov, takih, ki bodo nosili puško, naj se pa za vojaško službo porabijo tisti vo-

jaki, ki opravljajo danes posle pestunj. Danes namreč služi pri vojaki na ljudske stroške 25.000 fantov, ki se ne porabljajo za vojaško službo, marveč ki opravljajo službo pestunj pri oficirjih, ki jim snažijo škornje in obleke in pa hodijo s kuharicami na trg po peteršilj.

Za spomin na cesarjevo šestdesetletnico dobe vsi javni in vojaški državni uslužbenci enak jubilejski križec.

Med otroki. V Pešti se je zaljubil mladi Geza Abonek v 10 letno hčerko rodovine, ki je stanovala v isti hiši. Mala deklica mu ni vračala „ljubezni“. Zato se je z revolverjem svojega očeta ustrelil. S 4 krogli v prsih so ga prepeljali v smrtnih težavah v bolnišnico.

Najstareje drevo na svetu se nahaja na otoku Kosu ob obali Male Azije. To je neka jako stara platana, za katero se govori, da je pod njenim hladom predaval svojim učencem začetnik stare medicine, Hipokrat. Starost te platane cenijo najmanj na 2500 let. Steblo tega drevesa ima v obsegu 10 metrov.

Listnica uredništva.

A. G. v S.: Procesija na Telovo sodi med tiste verske vaje, ki jih običajno sprejme okrajna šolska oblast med obligatne verske vaje. Najbrž je pri Vas ta oblast že pred veliko leti to procesijo smatrala kot obvezno versko vajo. Zaraditega je šola kolikor toliko dolžna, da šolsko mladino nadzoruje pri tej procesiji. Vaš zastopnik naj se informuje pri okrajnem šolskem svetu. — Na Štajersko (M. S. v. Ž.): Danes teden. Pozdrav! — Slovenski učit. kongres: Povabimo prihodnjic. Pozdrav! — S.: Pesem porabimo v „Zvončku“. — F. P. v T.: Hvala! Porabimo čimprej!

Naprednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zaveznih“ listov, ki so:

**Učiteljski Tovariš
Popotnik Zvonček
Domače ognjišče.**

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Učiteljska tiskarna

se priporoča šolskim vodstvom za tisk

letnih poročil

Zalogo šolskih zvezkov

za Štajersko

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) za Kranjsko po F. Levčevim lepopisju iz najboljšega papirja, enakomernimi čistimi črtami, pivnikom in poljubnim ovitkom priporoča 53 26—11

A. Umek v Brežicah in Krškem.

Uzorec na zahtevanje zastoj in franko.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem

poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 17 26—13

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža
v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6
nasproti hotela „Union“
priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v
mestu in na deželi njuju priznana najboljši,
črni, medli 19 52-24
lak za šolske table.

Vljudo priporočam p. n. učitelstvu, krajnim
šolskim svetom in šolskim vodstvom, kakor tudi
raznim čitalnicam in ljudskim knjižnicam svojo že
mnogo let obstoječo in sedaj na novo izvrstno pre-
urejeno

knjigoveznico

Jos. Dežman

Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 7.

Izvršujem vsa dela, od preprostih do najfinejših.
Posebno solidno in ceno vezane knjige za šolske,
ljudske in zasebne knjižnice ter čitalnice. Vezanje
raznih zapisnikov, hranilnih in drugih knjižic ter iz-
vrševanje vseh raznih del, ki spadajo v knjigoveško
stroko.

Cene sigurno najnižje.

Pri večjih naročilih znaten popust, oziroma pla-
čam poštino od pošiljatev z dežele. Tako da naročnik
radi pošiljatev nima nikakih stroškov. 83 26-6

Kolega!

Svetujem Vam, da kupite svoji soprog, s čimer ji na-
pravite veselje.

Hočete?

Naročite ji krasno in praktično sukno
za krilo. Čujte, kaj piše gea. učite-
ljica Friš-ova iz Slatenice: „Jaz sem
popolnoma zadovoljna; v dokaz služi
to, da sem izmed osem kosov, ki
ste mi jih poslali na izber, izbrala
sedem.“

A glejte, kako so cenene:

- 1 kos sukna za celo strapano krilo 11-90
- 1 " " " kuhinjsko " " 2-
- 1 " " " vrtnje " " 2-40
- 1 " " " lepše " " 3-
- 1 " " " prav lepo " " 3-40

Naročite takoj po povzetju od tvrdke

Adolf Buchta v Kamenci, p. Sadek v
Poličky, Češko. 113 26-3

JAN BAŠTA

v Schönbachu pri Hebu (Češko),
sloveča tvrdka za dobavo godal, svetovnoznana zaradi
svoje vsestranske priznane solidnosti, priporoča p. t. gg.
učiteljem in zborovodjem svoje neprekosljive koncertne
in orkestralne gosle, viole, čele, base, citre, kitare prvega
reda ugodno doneče in prijetnih tonov z lesenimi ali
kovinskimi stroji, dobre in trpežne strune za vsa godala,
mojstrske gosli z lepim lokom in leseno škatuljo (9, 10,
12, 15 gl.). Ceniki gratis in franko.

Najugodnejša prilika za na-
kup. Vsaki instrument se
pred odpošiljanjem strokov-
njaško preizkusi.

Stare gosli in čela se zamenjuje za nove.
Prva prodaja gramofonov in najpopol-
nejših ploč.

Velemenjeni gospod!

Poslane gosli so me po svoji ukusni
obliki in vsled prijetnega glasu popolnoma
zadovoljile! Mislim, da je dolžnost
vsakega zavednega Čeha, da naroča
svoje potrebščine pri Vaši cenj. firmi,
ki ne more ž njo tekmovali nobena
inozemska tvrdka. Želim Vam mnogo
uspeha in ostajam prijateljsko vdani
Fr. V. Mohapl, ravnatelj.
L. 29./XII. 1906.

Ne kupujte pod roko od prekupeev, obrnite se
najprej in naravnost na našo tvrdko!

P. T. Jan Bašta, Schönbach! 89 18-6
Morem Vam sporočiti, da mi ugaja poslani bas radi
lepega glasu in primerne cene. Pošiljam Vam zadnje
doplačilo z zagotovilom, da ste me popolnoma zadovoljili.
Borovany u Olešnice, 2./I. 1908.

A. Zimmermann, ravnatelj.

Na tisoče pohvalnih pisem svedoči gg. učiteljem
in zborovodjem o kakovosti in primernosti mojih
instrumentov.

Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev
Ljubljana, Hilšerjeve ulice št. 5
blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa pod-
nebja solidno narejene pianine, klavirje
in harmonije tudi samoigralne
**za gotov denar, na delna od-
plačila ali naposodo.**

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in
računijo najceneje. 28 52-19

Največja tvornica na jugu Avstrije
Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

Slavnemu učitelstvu se priporoča
stara in znana gostilna pri

„Zlati ribi“

Izborna kuhinja in klet. — Vsak
petek raki in sveže morske ribe.

Za obilni obisk se priporoča

M. Rozman.

38 12-5

Cenovnik zastoj in poštine prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga
priznana pravih švicarskih

Union-ur

katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik
za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaff-
hausen, Klassig in Glashütte.

Velika zaloga zlat-
nine, srebrnine in
dragocenih kamnov,
kakor blaga od
srebra in kinasrebra

Fr. Čuden

urar in trgovec
v Ljubljani

Prešernove ulice

nasproti frančiškanskemu samostanu.

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Špecialna trgovina za opreme nevest.

Moško, žensko, otroško in perilo za novo-
rojence se po meri izdeluje solidno in
najceneje. — Platno vseh širin za telesno
in posteljno perilo, namizni prti, serviete,
garniture za kavo, bele in barvaste, bri-
salke, žepni robci, brisalne rute, šifon,
širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovije modele za perilo radi pokažemo
na ogled. — Švicarske vezanine.

Strogo solidno blago. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:
Kolodvorske ulice št. 8.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani

na Dunajski cesti št. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom,
šol. vodstvom in učitelstvu svojo

veliko zalogo pisalnih
in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir
raznih vrst v vseh predpisanih veli-
kosti, pisalni in pismeni papir,
zavitke različne velikosti, veliko iz-
biro peres, držal, svinčnikov, gum-
ic, krede, črnila, barvic, ravnil,
ter vseh v to stroko spadajočih
predmetov. 14 52-41

Postrežba točna in solidna.

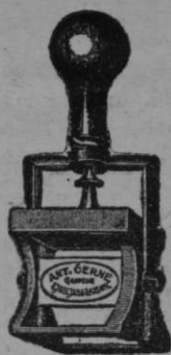
Glavna zaloga
Jos. Petričevih zvezkov.

Narodna knjigarna

v Ljubljani, Jurčičev
trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi,
risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi
potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu
naprednemu učitelstvu za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šol-
skih in drugih potrebščin.

Zavod za graviranje in izdelo-
vanje kavčukastih štambiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kav-
čuka in kovine, štambilje za
datum, vsakovrstni klišeji, mo-
nogrami itd. itd. 52 20

Ceniki gratis in franko.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka
v PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj
doživetja in smrti, doto otrokom, dohodke in
pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom,
profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila
proti prenotaciji na službini, pokojnini, ženitveni
kaveji itd., in v požarnem oddelku: proti
škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339 88
Zavarovalnine	8.090.621 62
Izplačane škode in kapi- tali leta 1905	4.361.283 89
Rezervne in poroštvene zaloge	34.791.584 99
Pokojninski zalogi (urad- niška in zastopniška)	2.188.391 24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781 48
Izplačana dividenda členom življen. oddelkov l. 1905	206.296 40
V vsem pa doslej	1.606.893 21
V letu 1905 se je premo- ženje pomnožilo za	3.004.509 80
V 37 letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim členom odd. I—V. za škode in nagrade	87.176.383 75

Vsa pojasnila daje 22 26-12

General. zastop banke „Slavije“
v Ljubljani,

Gospodske ulice št. 12.

Franc Kollmann

Ljubljana

na Mestnem trgu

priporoča slavnemu učitelstvu svojo

bogato zalogo

stekla, porcelana

in podob,

kakor tudi svetilk za petrolej

in elektriko. (146) 12 9

Prevzema tudi vsa steklarska dela
in zagotavlja najcenejšo postrežbo.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami,
prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni
in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke,
tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali
dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusnje vezane.

Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za
občinske urade, krajne šolske svete, učitelstvo, župnijske urade, okrajne zastope,
užitniške zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice.
— Štambilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje
se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od
najpriprostejše do najfinejše. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. —
Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. —
Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznano dobro blago.
Solidna in točna postrežba. 5 52-37

Slovinci, kupujte užigalice
v korist družbi
sv. Cirila in Metoda! 122
31 3

Fr. Burgar

Spodnja Šiška

(pri Ljubljani)

parotovarna lesnih izdel-
kov in vseh v mizarsko
stroko spadajočih del.

Izvršitev solidna, vestna in na-
tančna. Cene nizke.

11 26-18

Kaj podeli kavi lepo barvo
in prijeten okus?

„Zvezdna“ in

„Ciril-Methodova“

kavina primes.

Kupovalke teh izdelkov dobivajo od Prve
jugoslovanske tovarne za kavine surogate
v Ljubljani brezplačno mesečnik
„Slovenska Gospodinja“.

FR. STUPICA

v Ljubljani

Marije Terezije cesta št. 1

in Valvazorjev trg št. 6

priporoča svojo zalogo najbolj priznanih
slamozreznic, mlatilnic, vratil, čistilnic, stro-
jev za košnjo in obračanje sena.

Kmetovalci, ki rabijo pumpe in cevi za vodo,
vino in gnojnice, pluge in brane, peči, šte-
dilnike in poljedelsko orodje, so zagotovljeni
najbolje postrežbe. Mlekarnam se priporočajo
izvrstni posnemalniki in trpežne ročke za
prenašanje in prevažanje mleka, traverze,
železniške šine, vedno svež cement, strešna
lepenka, štorja za stropce, pločevina, nagrobni
križi ter vse ključavničarsko, kovaško, klepar-
sko, stavbinsko, zidarsko, tesarsko in mizarsko
orodje vedno v zalogi. (9) 26 18